БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряaт-Монголой ҮНЭН

№ 108 (6328)
МАЙН 9
ЧЕТВЕРГ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Манай агуухэ ленинскэ партиин бата нэгэдэлтэй байһыень, тэрэнэй арадтаяа нягта холбоотой байһыень, Советскэ Союзай бүхы арадуудай Коммунистическэ партиие тойрон нягтаар жагсанхай байһыень ажахые хүтэлбэрилхэ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ үшөө дахин харуулба.

(СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ).

СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сесси

Москвада, майн 7-до, Кремлиин Эхэ ордон соо СССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи зарлалай долоодохи сесси нээгдээ.

Союзай Соведэй заседани үглөөгэй 10 часта нээгдээ. Союзай Соведэй түрүүлэгшэ депутат **П. П. Лобанов** түрүүлэгшээр һуугаа. Үдэрэй 12 часта Национальностьнуудай Соведэй заседани нээгдээ. Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшын орлогшо **П. Т. Комаров** түрүүлэгшээр һуугаа.

Нүхэд **Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. И. Кириченко, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Г. К. Жуков, Л. И. Брежнев, Н. А. Мухитдинов, Е. А. Фурцева, Ф. Р. Козлов, А. Б. Аристов, Н. И. Беляев** гэгшэдые заседанинуудай палатануудта суглараһан депутадууд болон айлшад альга ташан угтаа.

Һунгуулиин хэдэ хэдэн округуудта СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудые шэнээр һунгаха тухай мандатна комиссинуудай элидхэлнүүд палатануудта шагнагдаа.

Зургаадахи сессиһээ долоодохи сесси хүрэтэр үнгэрһэн саг соо һунгуулиин гурбан округуудта Союзай Соведэй депутадууд һунгагдаа гэжэ Союзай Соведэй мандатна комиссиин түрүүлэгшэ **И. Д. Мустафаев** мэдээсээ. Москва городой һунгуулиин 7-дохи Фрунзенска участогта Н. И. Бобровников депутадаар һунгагдаа, Московско областиин һунгуулиин 32-дохи Кунцевска округто — В. И. Конотоп, Украинска ССР-эй һунгуулиин 489-дэхи Кременчугска округто И. М. Приходько депутадаар һунгагдаа.

Зургаадахи сессиһээ долоодохи сесси хүрэтэр үнгэрһэн саг соо Дагестанска АССР-эй һунгуулиин 447-дохи Буйнакска округһоо Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта болоо гэжэ Национальностьнуудай Соведэй мандатна комиссиин түрүүлэгшэ депутат **И. Д. Назаренко** мэдээсээ. М.-С. И. Умаханов энэ округто депутадаар һунгагдаа.

Союзай Совет, Национальностьнуудай Совет мандатна комиссинуудай элидхэлые баталаад, шэнээр һунгагдаһан депутадуудай түлөөлэлгые бүрин һайшаагаа.

СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ иимэ асуудалнууд палатануудай заседанинуудта баталагдаа:

1. Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха тухай.

2. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай.

Эдэ хоёр асуудал Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседанинуудта зүбшэн хэлсэгдэхээр шиидхэгдээ.

Кремлиин Ехэ ордон соо майн 7-ной үдэрэй 3 часта Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани нээгдээ. Предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, министерствонүүдэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд зал соо олоороо сугларaa. Дипломатическа түлөөлэгшэдэй ложонуудта олон хүн һуугаа, советскэ, гадаадын корреспондентнүүд байлсаа.

Түрүүлэгшын столдо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй түрүүлэгшэ депутат **П. П. Лобанов**, палатануудай түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор һуугаа.

Нүхэд **Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. И. Кириченко, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Г. К. Жуков, Л. И. Брежнев, Н. А. Мухитдинов, Д. Т. Шепилов, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, Ф. Р. Козлов, А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов** гэгшэдэй правительственна ложонуудта ерэжэ һуухадань депутадууд, тэрэшэлэн айлшад нэрьесэ альга ташан угтаа.

Сенатор г-н Виджесингхе түрүүтэй Цейлоной парламентска делегаци заседанида байлсана гэжэ түрүүлэгшэ мэдээсэбэ. П. П. Лобанов сугларагшадай үмэнэһөө айлшадые үнэн зүрхэнһөө амаршалаа. Зал соо дахин альга ташалга болоо.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха тухай асуудалые СССР-эй Верховно Совет зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь депутат **Н. С. Хрущевто** элидхэл хэхэ үгэ үгтэхэдэнь шанга альга ташалган болоо.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл хэхэ үедэнь депутадууд, айлшад оло дахин, үни удаан альга ташаа.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлээ дүүргэн сасуунь Цейлоной парламентска делегациие толгойлогшо г-н К. Виджесингхе гэгшэдэ үгэ үгтөө. Г-н Виджесингхе Цейлоной делегациин, парламентын, арадуудай үмэнэһөө СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудые халуунаар амаршалаад, золтой жаргалтайгаар ажаһуухыень, һалбаран бадархыень совет орондо, совет арадуудта хүсөө.

Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани энээгээр дүүрэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй сесси майн 8-да хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ, БАРИЛГА ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ ХЭРЭГЫЕ СААШАДАНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сесси дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэһэн элидхэл

Нүхэд депутадууд!

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха тухай асуудал Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй болон Министрнүүдэй Соведэй дурадхалаар СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табигдана.

Энэ сессидэ бэлэдхэхэ үедэ тус асуудалые бүгэдэ арадай дунда зүбшэн хэлсэһэнэй зарим дүнгүүдые түрүүндэ таанадта мэдээсэхэ хүсэлэнтэйб. Даб дээрэ абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, предприятинуудта болон барилгануудта, научна организацинуудта, эмхи зургаануудта, колхозуудта, МТС-үүд болон совхозуудта, Советскэ Армиин частьнуудта, һунгуулинуудта мартын 30-һаа эхилээд майн 4 хүрэтэр 514 мянга гаран суглаанууд болоо. Тэрэ суглаанууд дээрэ 40 миллион 820 мянган ажалшад хабаадажа, тэдэнэй 2 миллион 300 мянган хүниинь промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха асуудалаар өөһэдынгөө ажаглалтануудые хэһэн, дурадхалнуудые оруулһан байна. Түб болон нютагай газетэнүүд, журналнууд энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Түбэй газарай болон нютагай газетэнүүдтэ ... мянган хүн өөһэдынгөө зүгһөө дурадхалнуудые, ажаглалтануудые, нэмэлтэнүүдые оруулһан байна. Гансал «Правда», «Известия» газетэнүүдтэ 854 хүнэй статьянууд, бэшэгүүд, дурадхалнууд толилогдоо. Эдэ хоёр газетын редакцинууд тус асуудалаар дурадхал оруулһан хамта дээрээ 8 мянга гаран бэшэг, статьянуудые абаһан байна.

Тиихэдээ промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ бүгэдэ араднай хабаадаа гээшэ. Энэ хэлсэлгэ советскэ демократизмын бодото дээрээ бэелүүлэгдэдэгыень эли тодоор гэршэлнэ. Советскэ Союзда олон түмэн ажалшад оронойнгоо арадай ажахын тон шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ үргэнөөр хабаададаг гэжэ энэ ушар тон тодоор гэршэлнэ. Гүрэн түрын удхашанартай энэ шухала асуудалые бүгэдэ арадай дунда зүбшэн хэлсүүлхэдээ, олонитые хүтэлбэрилгын хэрэгтэ үргэнөөр хабаадуулха, арадтаяа тон нягта холбоотой байжа, ажахыгаа хүтэлбэрилхэ гэһэн Ленинэй гол һургаал бодото дээрээ яажа бэелүүлэгдэдэгыень партимнай харуулба. Коммунизм байгуулха хэрэгтэ шухала зорилгонуудые табихадаа парти, правительствомнай арадтаяа зүбшэдэг. Арад олониитэмнай бүгэдэ бодомжолходоо, эгээл зүб шиидхэбэри гаргадаг байна.

Олон түмэн ажалшадай политическэ талаараа ургаһыень, ажалдаа эдэбхитэй болоһыень, Коммунистическэ партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр эрмэлзэн хүсэжэ байһыень тус асуудалые бүгэдэ арадай дунда зүбшэн хэлсэлгэ харуулаа. Советскэ Союзай элдэб олон яһатанай арадууд промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха тушаа парти, правительствын хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые халуунаар дэмжээд, эдэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэг ерээ, эдэнь социалистическэ ажахые хүгжөөхэ тухайда Ленинэй гол һургаалнуудтай тааралдана гэжэ тоолоно.

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөлгын гол зорилгонууд юуб гэхэдэ, хүндэ промышленностиие булюу түргөөр хүгжөөһэнэй, шэнэ техникэ саг үргэлжэ нэбтэрүүлһэнэй, ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар арадай ажахын бүхы һалбаринуудые саашадаа улам түргөөр дэбжээхэ, хүдөө ажахые эрид һайжаруулха, тиигэжэ совет арадай ажабайдалые нилээд һайжаруулжа, соёл болбосоролой талаар тэдэнэй хэмжээень дээшэлүүлхэ ёһотой гэжэ советскэ хүнүүдэй гүнзэгы һайнаар ойлгодог байһыень бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэ харуулаа. Амгалан тайбан оршон байдалда экономическа талаар мүрысэжэ, бүтээн гаргадаг продукциин хүн бүхэндэ хүртэсынь талаар эгээн хүгжэнги капиталистическэ оронуудые хүсэжэ, урдаһынь гараха гэһэн СССР-эй гол экономическа зорилгые түүхэтэ богонихон болзор соо шиидхэхэ бүхы шухала арга боломжотойбди гэжэ Эхэ оронойнгоо амжалтануудаар омогорхон, манай арад тэмдэглэнэ.

Манай агуухэ ленинскэ партиин бата нэгэдэлтэй байһыень, тэрэнэй арадтаяа нягта холбоотой байһыень, Советскэ Союзай бүхы арадуудай Коммунистическэ партиие тойрон нягтаар жагсанхай байһыень ажахые хүтэлбэрилхэ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ үшөө дахин харуулба. Коммунистическэ партимнай ажалшадай эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө тэмсэлдэ хатуужаһан, марксистско-ленинскэ теориие түгэс шудалһан, социализм байгуулха хэрэгтэ баян дүй дүршэлтэй болоһон парти юм. **(Альга ташалга).**

Туйлаһан амжалтануудтаа дашууран, һанаа амаржа һайзагайрха ябадалтай арадаймнай большевистскэ ёһоор тэмсэдэг байһыень, урагшаа дабшаха ехэ эрмэлзэлгэ хүсэлэнтэй байһыень, мүн бэрхэшээлнүүдые, һаад тойбонуудые гаталан, албан хойрог ябадалтай, өөрынгөө албан зурганай тала хараха ябадалтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхээр бэлэн байһыень бүгэдэ арадай дунда тус асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ харуулаа. Зүбшэн хэлсэлгэ бодото социалистическэ демократизмын үнэн сэхээр һанамжануудаа андалдалгын, бэе бэеэ шүүмжэлэлгын оршон байдалда үнгэрөө. Мүн коммунизм байгуулха хэрэгтээ улам ехэ зорилгонуудые дүүргэхын тулада арадаймнай хүсэ шадалаа элсүүлхээр бэлэн байһыень зүбшэн хэлсэлгэ харуулаа. Тус тус экономическа районуудай, областьнуудай болон республикануудай, арадай ажахын тус тус һалбаринуудай бодото байдалые хараадаа абан, промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые яажа эмхидхээ һаа дээрэ байхаб гэһэн олон үнэтэ дурадхалнууд оруулагдаа. Мүн шүүмжэлхы олон, зүб ажаглалтанууд хэлэгдэжэ, министерствонүүдэй болон зургаануудай, түсэблэлгын органуудай, советскэ, партийна болон профсоюзна организацинуудай ажал хүдэлмэридэ бии байгаа ехэ дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Олон һайн дурадхалнуудай оруулагдаһанай, шүүмжэлхы ажаглалтануудай хэлэгдэһэнэй ашаар, бидэнэр ажахые хүтэлбэрилхэ эгээн һайн арга методуудые оложо шадахаһаа гадна, ажахын элдэб һалбаринуудта хүдэлхэ олон мянган оюун бэлигтэ шэнэ шэнэ эмхидхэгшэдые, мэргэжэлтэдые шэлэн оложо шадаад, саашадаа улам түргөөр урагшаа дабшаха байнабди.

Коммунистическэ парти, Советскэ правительство ажалшадай дурадхалнуудта, тэдэнэй шүүмжэлхы ажаглалтануудта хододоо тон анхаралтайгаар, хёрхо һонороор хандадаг һэн. Тиихэдээ парти, правительство манай агууехэ вождь, багша Владимир Ильич Ленинэй үгэһэн иимэ заабариие хүтэлбэри болгодог: «Арадайл һанажа байһан юумые зүб ойлгон баримталжа шадаал һаа, ажахыгаа һайнаар хүтэлбэрилжэ шадахабди» (зохёолнууд, 33 том, нюур 273). Ленинэй захяа заабариие даган, партимнай арад зонтоёо холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ гэжэ нэтэрүү шангаар, эсэшэ сусашагүйгөөр оролдодог. Арад зонтоёол холбоотой байхадаа ажахыгаа зүбөөр хүтэлбэрилжэ, коммунизм байгуулха хэрэгтээ шэнэ амжалтануудые туйлаха байнабди.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха тухай асуудалые бүгэдэ арадай дунда зүбшэн хэлсэлгэ айхабтар һонин, ехэ материал үгөө. Энээнииень гүнзэгы һайнаар шэнжэлжэ согсолоод, саашадаа ажал хэрэгээ эрхилхэдээ, тэдээнһээ зүб тобшололнуудые хэхэ шухала. Зүбшэн хэлсэлгын үедэ оруулагдаһан олон дурадхалнуудые бидэнэр хараадаа абаабди. Тиигэбэшье нэгэ элидхэл дотор эдэ бүхы дурадхалнуудые багтааха аргагүй байгаа. Верховно Соведэй депутадууд үгэ хэлэхэдээ, дурадхалнуудые оруулжа, ажаглалтануудые хэжэ, элидхэлыемни нэмээхэ бэзэ гэжэ найданаб. Бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэхэдээ оруулһан дурадхалнуудыень, ажаглалтануудые согсолоод, Верховно Совет Хуули гаргаха. Энэ Хуули орон дотороо коммунистическэ общество байгуулха талаар агуухэ ажал-ябуулга хэжэ байһан манай арадай аша туһада зорюулагдаха байна.

I. Партиин ленинскэ генеральна хараа шугамай илан мандаһанай ашаар СССР-тэ хүсэн түгэс социалистическэ экономико байгуулагдаа

Нүхэд депутадууд! Эгээл тэгшэ зургаан һара үнгэрөөд байхада манай арад, бүхы дэлхэйн ажалшад Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе тэмдэглэхэнь. 40 жэлэй урда тээ болоһон бүхэдэлхэйн-түүхэтэ энэ үдэр Россин хүдэлмэришэн анги ажалша таряашадтай нэгэдэн, В. И. Ленин түрүүтэй Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро тэмсэн, капиталист-помещигүүдэй засагые унагаагаад, пролетариадай диктатура тогтоожо, дэлхэй дээрэ эгээ түрүүн социалистическэ гүрэниие байгуулһан юм. Советскэ революциин илаһанһаа хойшо оройдоол 40 жэл үнгэрөө. Теэд энэ туршада манай Эхэ орон — социализмын илаһан орон—яатараа хубилаа гээшэб, социализм байгуулжа байһан Европын, Азиин хэдэн оронуудай олон миллион ажалшад ямар ехэ амжалта туйлааб. Революци гээшэ түүхые урагшань дабшуулдаг зүйл юм гэжэ Маркс хэлэһэн байна. Энэ үгэнүүдэй зүб байһыень манай пролетарска революциин дүй дүршэл харуулаа. Манай революци түүхын хүгжэлтые үзэгдөөгүйгөөр түргэдхэжэ, дэлхэйн агуухэ социалистическэ лагериин эхи үндэһэ табиһан юм.

Агуухэ Октябриин илаһанһаа хойшо манай ороной ажалша арад түүхэдэ эгээн түрүүн оронойнгоо бодото эзэниинь болоо. Заводууд, фабриканууд, транспорт, газар уһан, ой модон; манай Эхэ ороной байгаалиин бүхы баялигууд арадай болоо.

Хаанта засагай, буржуазно-помещигүүдэй байгуулалтын ороноо доройтуулан муудхуулаад байхадань, Совет засаг тогтоһон юм. Ямар хатуу бэрхэ байдалда совет арад шэнэ, социалистическэ ажабайдал зохёохо үзэгдөөгүй һонирхолтой хүдэлмэри эхилээ һэм гэжэ наһажаал нүхэдүүд һайн һанана ёһотой. Россида социалистическэ революциин болоһоной һүүлээр революцида туйлаһан амжалтануудаа бэхижүүлэн батадхаха зорилго арадаймнай урда табигдаа һэн. Түбхын түрүүн өөһэдынгөө социалистическэ промышленность байгуулха, мүн хүндэ индустри байгуулаад, хүдөө ажахые хүгжөөхэ, промышленностяа хүгжөөн, арад зоной хэрэглэхэ эд бараа үргэнөөр бүтээхэдэ хэрэглэгдэдэг түүхэй эд абадаг болохо шухала байгаа. Гансал дэлхэйн нэгэдэхи дайн, мүн гадаадын добтолгоһоо болоһон үлэсхэлэн хооһон байдал, һандарал бидэндэ һаалта хээ бэшэ, харин хэдэн зуун жэлэй туршада экономическа, соёл болбосоролой талаар Россин гээгдэнги байһан ушар ехэ бэрхэшээл тохёолдуулһан юм. Гадна дэлхэйн империалистнууд зэбсэгтэ хүсөөр совет засагые унагаажа шадахагүй байһандаа сүхэрөөд, экономическа талаар гансаардуулан залуу Советскэ Республикые доройтуулха гэһэн һэдэлгэ хэжэ, манай ажал хүдэлмэридэ бүри ехэ бэрхэшээлнүүдые ушаруулһан юм. Һүүлээрнь империалистнууд социалистическэ гүрэндэ эсэргүү хорото ябуулгануудые саг үргэлжэ хэдэг һэн. Капиталистнууд бидэндэ урьһаламжа үгэхэгүйһөө байтагай, СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтые буруу һүргэхэ гэжэ байха шадалаараа оролдодог байгаа. Тэрээнһээ гадна дайсан харша капиталистическэ олон гүрэнүүдэй дунда ори гансаараа бии болоһон Советскэ орондо бидэнэр социализм байгуулжа. урдань хэнэйшье ябаагүй замаар ябажа гараха ёһотой байгаабди. Эдэмнай манай бэрхэшээлнүүдые бүри ехэ болгоһон байгаа.

Советскэ Россин тогтоһон сагһаа хойшо амгалан тайбан байдалда ажахы эрхилхэ гээшэ гансал манай орон дотор бэшэ, харин уласхоорондын талаар айхабтар ехэ удхашанартай байгаа. Империалистнуудай зэбсэгтэ добтолгодонь харюу үгэһэнэйнгөө һүүлээр Совет орон уласхоорондын хүгжэлтэдэ гол түлэб ажахынгаа амжалтануудаар һүлөөлдэг болоһон юм. Тэрэнэй экономическа талаар туйлаһан амжалта бүхэниинь залуу социалистическэ системын булюу һайн байһые эли тодоор гэршэлжэ, социализмын түлөө тэмсэгшэдэй хүсэндэнь хүсэ нэмэн, тэдэниие улам зоригжуулдаг һэн.

40 жэлэй туршада ябажа гараһан замаа мүнөө шэнжэлэн харахадаа, советскэ хүнүүд социализм байгуулха агуухэ түсэбые В. И. Ленинэй научна талаһаань үндэһэлэн зохёожо үгэһэн тухайнь, Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро советскэ арад шэн габьяатайгаар ажаллажа, энэ түсэбыень бодото дээрэнь бэелүүлһэн тухайнь ехээр баярлан хөөрэлдэдэг. Ленинэй зохёоһон түсэбэй ёһоор, орон дотороо индустриализаци, электрификаци хэхэ, хүдөө ажахыда таряашадай нэгэдэлнүүдые бии болгохо, соёл болбосоролой талаар эрид хубилалта хэхэ, бүхы яһатанай экономикые хүгжөөхэ, соёл болбосоролыень һалбаруулха, бүхы арадай дунда социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ ёһотой байгаа. Ленинэй зохёоһон түсэб партиемнай зоригжуулжа, шэнэ ажабайдал байгуулха эли тодо зам арадаймнай урда нээжэ үгөөд, үргэн олон ажалшадай зохёохы үүсхэл хэшээлые бадаруулһан юм. Ороноо индустриализацилха, электрификацилха хэрэг социализмын илалтын түлөө тэмсэлдэнь манай партиин генеральна хараа шугамынь болоо һэн.

Коммунизм байгуулха түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ парти, мүн гүрэмнай эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа, шухала үүргэ дүүргээ. Парти, правительство арадай ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха тухай асуудалые хододоо зүбшэн хаража, заабари үгэжэ байгаа.

Социалистическэ ажахы эрхилхэдээ гол ёһо болгон, демократическа централизмые баримталха шухала гэжэ Совет засагай һаяхан тогтоод байхада В. И. Ленин хэлэһэн байна. Демократическа централизм гээшэ түбэй нэгэ газарһаа гүрэн түрын шатаар арадай ажахые хүтэлбэрилхэдөө ажалша олониитын үүсхэл хэшээлые хизаарлашагүйгөөр бадаруулха арга олгоно.

Централизмые бодото демократическа удхатайгаар ойлгобол, түүхэдэ эгээн түрүүлэн нютагай онсо зүйлнүүдһээ гадна, нютагай үүсхэлые, нютагай хэшээлые һаадгүйгөөр хүгжөөхэ, ниитэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада тон олон арга метод, зам һэлгүүлэн хэрэглэхэ ёһотой гэжэ В. И. Ленин бэшээ һэн.

Түсэблэлгэ гээшэ социалистическэ гүрэнэй арадай ажахые хүгжөөхэдөө баримталха шухалын шухала гол ёһон мүн. «Али нэгэн ажахы ниитэ ехэ түсэбэй ёһоор ябуулагдажа, экономическа, ажахын баялигые адли тэгшээр хэрэглэхэ гэжэ эрмэлзэдэг һаа, социалистическэ ажахы гэжэ нэрлэгдэжэ болохо», — гэжэ В. И. Ленин хэлэдэг һэн. (зохёолнууд, 28 том, нюур 19).

Арадай ажахые хүгжөөхэ талаар Совет засагай жэлнүүдтэ олоһон дүй дүршэл социалистическэ ажахые хүтэлбэрилхэ тухайда Ленинэй зохёоһон гол һургаалай яашагүй үнэн зүб байһые бодото дээрэнь гэршэлэн харуулаа. Ажахыдаа Советскэ Союзай туй-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ, БАРИЛГА ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ ХЭРЭГЫЕ СААШАДАНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сесси дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэһэн элидхэл

(Үргэлжэлэл)

лаһан асари ехэ амжалтанууд бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ. Ленинэй табиһан түсэбүүдые эрид шууд бэелүүлэн, советскэ арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро түүхэтэ богонихон болзор соо социализм байгуулаа. Табанжэлнүүдэй туршада манай орон дотор хүсэн түгэс социалистическэ индустри байгуулагдажа, арадай ажахын бүхы һалбаринуудые техникээр хангаха, Советскэ Союзай бэеэ хамгаалха шадалые хэмжээлэшэгүйгөөр ехэ болгохо арга олгоһон юм. Социалистическэ индустриин хүгжэжэ эхилхэдэ баригдаһан манай гайхамшагта предприятинууд болохо Магнитогорск, Кузнецк металлургическа комбинатнуудай, Москвагай Нэгэдэхи подшипникова заводой, Горьковско автозаводой байгуулагдаһаар 25 жэл гүйсэһэнэй ойе бидэнэр һаяхан үргэнөөр тэмдэглээбди. Энэ асари ехэ заводууд, тэрэшэлэн Днепрогэс, Сталинградска тракторна завод, олон шахтанууд, руднигууд болон бусад предприятинууд, түрүүшын табанжэлдэ баригдаһан шэнэ түмэр харгынууд ороноо индустриализацилха, тэрэнэй экономическа хүсэ шадалые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэһэн юм.

Нүхэд, ороноо индустриализацилха, хүдөө ажахые социалистическэ ёһоор хубилгаха талаар агууехэ зорилгонуудые бэелүүлхэдээ бидэнэр туйлай ехэ бэрхэшээлнүүдые дабан гараабди гэжэ таанар һайн мэдэнэт. Тусхайлбал, троцкистнуудтай, баруунай хэлбэрилшэдтэй, буржуазна националистнуудтай, Ленинэй заажа үгэһэн эгээл зүб замһаа партиие хадуурууулха, социалистическэ хубилалтануудые болюулха гэжэ оролдоһон хорото бүхы этэгээдүүдтэй эрид шанга тэмсэл хэһэн байнабди. Коммунистическэ парти, партияа тойрон нягтаар жагсаһан совет арад ленинизмдэ урбаһан дайсадые даража шадаһан байна. Манай орон гээгдэнги байһанаа үзэгдөөгүй богонихон болзор соо хүсэн түгэс социалистическэ гүрэн болоо. **(Үни удаан альга ташалга).**

Хүндэ промышленностиин шухала һалбаринуудые түбхын түрүүндэ хүгжөөхэ гэһэн партиин ленинскэ генеральна хараа шугамай сэсэн мэргээр, холын хараатайгаар зохёогдоһон байһыень Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хатуу шэрүүн үе үнэншэмэ элеэр харуулаа. Энэ хараа шугамые эрид шууд бэелүүлһэнэйнгээ ашаар бидэнэр оронойнгоо хүсэ шадалыень, өөрыгөө хамгаалха хүсыень таһалгаряагүйгөөр нэмээжэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалта туйлаабди.

Совет засагай үедэ манай орон экономическа талаар хүгжэнги олон капиталистическэ гүрэнүүдэй урдань гаража, промышленна продукциин хэмжээгээр дэлхэйн дээрэ хоёрдохи һуури мүнөө эзэлжэ байна. Тусхайлбал капиталистическэ томо оронууд—Англи, Франци, Германи болон бусад хойномнай үлөө. Революциин урда тээхи үетэй сасуулбал Советскэ Союзда промышленна продукциин хэмжээн 1957 ондо 30 гаран дахин ехэ болоо. Харин 1940 онойхидо орходоо энэ хэмжээн дүрбэ дахин шахуу ехэ болоһон байна. Дайнай урдахиие, дайнай һүүлэйе жэлнүүдтэ нэгэшье капиталистическэ ороной хүгжөөгүй хурдан түргөөр социалистическэ промышленность хүгжэнэ гэжэ энэ ушар эли тодоор гэршэлнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ СССР-эй арадай ажахы шэнэ ехэ алхам хэжэ, бүри үндэр дээдэ шатада гараа. Социалистическэ промышленность мүнөө үеын эрдэм ухаанай, техникын амжалтануудые хэрэглэн хурдан түргөөр хүгжэнэ. Мүнөө үеын машинануудые, приборнуудые байгуулһан, арадай ажахыда электроникые хэрэглэһэн, ажал хэрэгтээ атомай хүсые ашаглаһан ябадал техникын талаар асари ехэ амжалта туйлаһан тухаймнай эли тодоор гэршэлнэ. Советскэ Союзда гурбадахи жэлээ дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн баригдаһан атомна электростанци хүдэлмэрилнэ. Дэлхэй дээрэ эгээн томо атомна машина-синхрофазотрон һаяхан ашаглалгада оруулагдаа. Эдэ бүхы баримтанууд, мүн манай конструкторнуудай, эрдэмтэдэй, инженернүүдэй болон самолёт бүтээлгын талаар, мүн бусад һалбаринуудта хүдэлмэрилэгшэдэй бүгэдэндэ мэдээжэ амжалтанууд техникые улам хүгжөөхын түлөө Советскэ Союзай, манай эрдэмтэдэй, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй эршэмтэй шангаар тэмсэжэ байһан тухайнь, дэлхэйн эрдэм ухаа, техникые хүгжөөхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулжа байһан тухайнь гэршэлнэ.

Хүдөө ажахые социалистическэ ёһоор хубилгаха хэрэгтэ Советскэ Союз ехэ амжалта туйлаа. Манай промышленность хүдөө ажахые мүнөө үеын машинануудаар хангажа, хүдөө ажахын гол хүдэлмэринүүдые машинанууд бүтээдэг боложо, колхозуудай, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэриин нилээдгүй хүнгэдэжэ, ажалайнь бүтээсэ дээшэлээ. 15 мориной хүсэндэ оруулжа тоолобол нэгэ миллион 500 мянга гаран трактор, 380 мянга шахуу комбайн, хүдөө ажахын бусад олон мянган машинанууд мүнөө үедэ оронойнай тала дайдада хүдэлнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ парти, правительствэ хэдэн хэмжээнүүдые абаһанайнь ашаар, хүдөө ажахын хэдэн һалбаринуудые бидэнэр ехээр хүгжөөбэбди. Ороохо тарян улам ехэ талмайда таригдана. Урдань хэзээшье үзэгдөөгүй ехэ таряа оромнай нёдондо жэлдэ хуряагаа. Хүбэн, сахарна свёкло, бусад техническэ культурануудые ехээр хуряадаг болообди, мал ажалай продуктнуудые, илангаяа һү ехээр абадаг болообди. Оронойнмай элдэб нютагуудта һүүлэй үедэ болоһон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнүүд колхозуудай, МТС-үүдэй болон совхозуудай эдэбхи хэшээл эхэтэйгээр жаалажа байһыень харуулаа. Хүсэ шадалаа найдаадаг хүдөөгэй ажалшад һү, мяха болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые эрид ехээр абадаг болохын түлөө, хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлнэ. Эдлүүрин газарай зуун гектар бүридэ зуун центнер мяха абаха гэһэн уялгатай Российска Федераци, Украина, Молдавиин болон бусад республиканууд түрүү колхозуудай үүсхэлынь али болохоор дэмжэгдэхэ ёһотой. Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй хүдэлөөе улам үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадабал, орон дотороо хүдөө ажахын продуктнуудые ойрын болзорто элбэг ехээр абажа шададаг болохобди.

Промышленностиин, хүдөө ажахыгаа хүгжэһэнэй ашаар арадайнай ажабайдал улам һайжарна. Арадай ажабайдалай һайжарһые СССР-эй национальна доходой ургалта эрид һайнаар харуулжа шадаха байна. Хүн бүхэн дээрэ абажа үзэбэл манай ороной национальна доход 1913 онһоо эхилэн 1956 он хүрэтэр 13 дахин ехэ болоо. Нэгэшье капиталистическэ ороной национальна доходынь иимэ түргөөр ургаагүй юм. Жэшээнь, энэ туршада США-гай национальна доход хүн бүхэн дээрэ абабал дунда зэргээр хоёр дахин шахуу ехэ болоо, харин Англида, мүн Францида оройдоол 1,6 дахин ехээр ургаһан байха юм. Тиихэдэ СССР-тэ бүхы национальна доход ажалшадай аша туһада гаргашалагдадаг, харин капиталистическэ оронуудта мүлжэгшэ ангинууд национальна доходой хахадһаа ехыень үбэршөөлдэг байна.

Соёл болбосоролой талаар Советскэ Союзай туйлаһан амжалтанууд мүн лэ элитэ ехэ. Соёл болбосоролой талаар эрид хубилалта хэжэ, оронойнай бүхы ажалшад үзэг бэшэгтэй болоо. Советскэ засагай үедэ шэнэ, арад зоной дундаһаа урган дэбжэһэн интеллигенци бии болоо, ажахын бүхы һалбаринуудта, соёл болбосоролой эмхи зургаануудта хүдэлжэ байһан эрдэмтэй мэргэжэлтэд бэлэдхэгдээ. Хэрбээ Россида революциин урда тээ дээдэ, тусхай дунда һургуулитай 200 мянганһаа үсөөн мэргэжэлтэд бии байгаа һаань, мүнөө оронойнмай арадай ажахыда 6 миллион гаран иимэ мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Мүнөө үедэ элдэб түхэлэй һургуулинуудта 50 миллион хүн һуралсана. Тиихэдээ Советскэ Союзай эрхэтэдэй дүрбэнэй нэгэниинь һурана гээшэ.

Энэ тобшо баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, советскэ засагай үедэ СССР-эй арадууд Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро ажахын бүхы һалбаринуудта, соёл болбосоролдо, арадайнгаа ажабайдалые һайжаруулгада элитэ ехэ амжалтануудые туйлаа.

СССР-тэ хүсэн түгэс социалистическэ экономикые байгуулһан, коммунизм байгуулха агууехэ хэрэгтээ бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтануудые туйлаһан ушар Коммунистическэ партиин ленинскэ генеральна хараа шугамай илан мандаһан тухайнь эли тодоор гэршэлнэ. **(Үни удаан альга ташалга).**

II. Арадай ажахын хүгжэһэн дээрэһээ промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа улам һайжаруулха шухала

Нүхэд депутадууд! Арадай ажахые зүбөөр хүтэлбэрилхэ гээшэ продукци улам ехээр абадаг болохо, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, арадай ажабайдалые һайжаруулха, арадай ажахыдахи арга боломжонуудые дүүрэнээр ашаглалгада айхабтар ехэ удхашанартай.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ асуудалнуудта парти, правительствомнай хододоо анхаралаа хандуулдаг һэн. Манай орон дотор социалистическэ ажахы эрхилжэ эхилһэн түрүүшын шатада Арадай ажахын дээдэ совет болон нютагуудта совнархозууд, Госплан болон нютагуудай түсэблэлгын органууд, тоо бүридхэлэй болон шалгалтын органууд мэтын гүрэнэй хүтэлбэриин органууд тогтоогдожо, ехэ үүргэ дүүргэһэниинь бүгэдэндэ мэдээжэ.

Нэгэл янзаар, урданайхяараал ажахыгаа хүтэлбэрилжэ болохогүй байһаниинь ойлгосотой. Манай ороной үйлэдбэриин хүсэнүүдэй ехэ болохо тудам, наука, техникын хүгжэхэ бүри, мэргэжэлтэдэй улам олошорхо бүри экономикые хүтэлбэрилхэ хэрэг һайжаруулагдан мүлигдэдэг байгаа. Тиихэтэй хамта демократическа централизмын, мүн арадай ажахые түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилхэ гэһэн Ленинэй шухалын шухала һургаалые хододоо баримталдаг байгаабди.

Ажахыгаа һэргээн бодхоожо дүүргээд, ороноо индустриализацилжа эхилхэдээ, промышленностиин шэнэ шэнэ һалбаринуудые богонихон болзор соо байгуулха хэрэгэй гараад байхада, ажахые шэнэ гуримаар хүтэлбэрилхэ ушартай болоһомнай ойлгосотой. Тус тус һалбаринуудаар мэргэжэһэн наркомадууд, һүүлээрнь министерствонүүд болон зургаанууд байгуулагдаа һэн. Хүтэлбэрилгын эдэ органуудай байгуулагдаһанай ашаар хүндэ промышленностиин гол шухала һалбаринуудые хүгжөөхэ, арадай ажахыда хүдэлхэ инженерно-техническэ кадрнуудые, ажахын хүтэлбэрилэгшэдые бэлэдхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулжа шадаһан байнабди.

Арадай ажахын саашадаа хүгжэхэдэ, наука, техникын орьёлмо түргөөр һалбархадань, промышленностиин, мүн барилгын шэнэ шэнэ һалбаринууд һүүлэй үедэ олоор бии боложо, улам олон мэргэжэлнүүд бии боложо, тус тус һалбаринуудые эрхилхэ шэнэ министерствонүүд, зургаанууд байгуулагдадаг болоо.

Мүнөө арадай ажахын хэмжээлэшэгүй ехээр хүгжөөд байхада промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые хубилгахаар саг ерээ. «Ажахыгаа хүтэлбэрилхэ хэрэгые юундэ заал һаа хубилгаха хэрэгтэй болоо юм. Промышленностьмнай һайнаар хүдэлмэрилнэ ха юм, үшөө юун хэрэгтэй юм!» гэжэ зарим нэгэн асуужа болохо. Үнэхөөрөөшье, манай промышленность гүрэнэйнгөө түсэбые һайнаар дүүргэнэ, айхабтар ехэ амжалтануудые туйлана. Энэнь хэлсээнгүй. Гэбэшье, промышленностиин түргэн хурдаар хүгжэһэн дээрэһээл, энээнһээ урда үзэгдөөгүй ехэ далайсатайгаар барилга хэдэг болоһон дээрэһээл ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгые зайлашагүй хубилгаха шухала.

Нүхэдүүд, иимэ тоо баримтануудые абаад үзэе: манай заха хизааргүй үргэн орон дотор 200 мянга гаран гүрэнэй промышленна предприятинууд, зуу мянга гаран барилганууд бии. Иимэ олон предприятинуудые, барилгануудые министерствонүүдһээ, мүн зургаануудһаа тодорхой һайнаар, зүбөөр хүтэлбэрилхэнь ехэ бэрхэтэй гэжэ бүгэдэндэ эли.

Тиихэдээ нэгэ газартаа байхагүй, харин урагшаа эрид шууд дабшахабди гэжэ хараадаа абаха хэрэгтэй. Манай ороной экономикые хүгжөөхэ талаар партиин XX съезд айхабтар ехэ зорилго табяа. Экономикомнай наука, техникын шэнэ амжалтануудые хэрэглэн һалбаржа, улам олон мэргэжэлнүүдээр хубаарилагдаха, мүн бүхы ажалаа оньһожоруулха, автоматизацилха, хэрэг үргэдхэхэ байна. Ажахые хүгжөөхэ талаар партиин хараалһан түсэб бэелүүлхын тулада предприяти, барилгануудые хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха шухала. Предприяти, барилгануудай аргагүй олон болоод байхада, саашадаа бүри асари ехэ зорилгонуудые табяад байхадаа, ажахыгаа урдынхяараал хүтэлбэрилэн, хүтэлбэриин элдэб олон техническэ, экономическа, захиргаанай органуудые байгуулжа, шэнэ бии болоһон һалбаринуудые эрхилхэ тусхай министерствонүүд болон управленинүүдые саашадаашье түбэй газарта байгуулха гээшэ гүбди гэһэн асуудал заатагүй гарана. Үгы, тиигэжэ болохогүй. Предприятинуудай олошоржо, хэмжээлэшэгүй ехэ юумэ бүтээдэг болоһон дээрэһээнь, арадай ажахые тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхын тулада ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха шухала. Ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулхадамнай оронойнмай үйлэдбэриин хүсэнүүд бүри үргэн далайсатайгаар хүгжэхэ, орон доторойнгоо айхабтар ехэ арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэжэ, арадайнгаа ажахые саашадаа дэбжээхэ, ажабайдалаа һайжаруулха, ажалша олониитын оюун бэлигые, үүсхэл хэшээлыень бүри ехээр бадаруулжа шадаха байнабди.

Гадна, министерство, зургаануудһаа ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ олон дутагдалнуудай гарадаг байһан ушарые обёоронгүй байжа болохогүй. Ехэ дутагдалнуудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, олон зургаанууд бии байһан дээрэһээ ажахын асуудалнуудые шиидхэхэ ябадалые унжагайруулдаг. Гансал өөрынгөө зургаанай тала баримталдаг ушарһаа боложо, нэгэ городто гү, али нэгэ экономическа райондо байдаг элдэб министерствонүүдтэ хабаатай предприятинуудай хоорондо холбоо барисаан һулардаг, заримдаа үгы болодог байна. Мүнөө түбэй газарта байдаг дээдэ органуудһаа эхилээд аяар доодо органууд хүрэтэр шата дамжадаг дээрэһээ зарим шухала асуудалнуудые шиидхэлгэ удаан болзор соо унжагайруулагдадаг.

Арадай ажахыда бии байгаа ехэ түхеэрэлгэ өөрынгөөл зургаанай тала харадаг ушарһаа боложо, хүсэд һайнаар хэрэглэгдэдэггүй. Предприятинуудай тоосоонуудһаа харахада, металл отолдог 25 мянга гаран станогууд үлүү гараад байна. Мүн электродвигательнүүд, компрессорнүүд, насосууд, парай котёлнууд, локомобильнууд, дизельнүүд болон бусад түхеэрэлгэ хэдэн предприятинуудта хэрэглэгдэнгүй үлүү гараад хэбтэдэг. Харин тиихэдэнь хажуудань байһан олон предприятинууд иимэ түхеэрэлгээр дуталдажа байха юм. Хүршэ предприятиһаа үлүү түхеэрэлгыень абажа хэрэглэхэ аргагүй байна бшуу. Энэмнай эгээл арадай дунда хэлсэдэгтэл «өөрөөшье эдихэгүйб, хүндэшье үгэхэгүйб» гэдэгтэл адли болоно бэшэ гү.

Мүн элдэб зургаануудай олошорһон дээрэһээ аша үрэгүй ехэ гарзатай холын ашаа шэрэлгэн, зөөлгэн болоно. Хүдэлмэришэд, албахаагшад энээн тухай суглаанууд дээрээшье, хэблэлдэшье оло дахин хэлэһэн байна. Зарим зургаанууд аяар дайдын холоһоо өөһэдынгөө предприятинуудта гэжэ элдэб хэрэгсэл, барилгын материалнуудые асардаг, харин тиихэдэнь ондоо зургаанууд тэдэ нютагуудта мүн лэ тиимэ хэрэгсэлнүүдые, материалнуудые урдаһаань абаашажа ябадаг байха юм.

Иимэ нэгэ жэшээ харуулхам. Металлургическа болон химическэ промышленностиин предприятинуудай барилгын министерство үнгэрэгшэ жэлдэ Карелиһээ Красноярска хизаарта 20 мянга шахуу дүрбэлжэн метр хабсаргагдадаг гэрнүүдые абаашаһан байгаа. Гадна, Барилгын министерство мүн Кировскэ областьһоо хабсаргагдадаг олон гэрнүүдые Красноярск асарһан байна. Тиихэтэй хамта Ой модоной промышленностиин министерство, мүн Нефтиин промышленностиин предприятинуудай барилгын министерство 170 мянган дүрбэлжэн метр хабсаргагдадаг гэрнүүдэй хэрэгсэлнүүдые Красноярска хизаарһаа бусад нютагуудта гаргажа абаашаһан байна. Мүнөөшье жэлдэ министрнүүд нүхэд Райзер, Дыгай хоёрой толгойлдог министерствонүүдэй организацинууд хабсаргагдадаг гэрнүүдые Красноярска хизаарта абаашаһаар зандаа. Харин нүхэд Орлов Кортунов хоёрой хүтэлбэрилдэг министерствонүүд Красноярскһаа оронойнгоо баруун нютагуудта гэрнүүдые шэрэжэ абаашана.

Энэмнай Островскиин «Ой модон» гэжэ зүжэгһөө нэгэ үзэгдэлые һануулаа. Замда уулзаһан хоёр бүжэгшэн Счастливцев Несчастливцев хоёрой иимэ хөөрэлдөө һанана гут:

—Хаанаһаа хайшалжа ябанаш?—гэжэ Несчастливцев асууна.

—Үгы даа, Вологдаһаа Керчь ошожо ябанаб даа, Геннадий Демьянович. Та хайшалжа ябанат?

— Керчьһээ Вологда орожо ябанаб.

Дээрэ дурсагдаһан ушар эгээл энээнтэй адли.

— Хабсаргагдадаг гэрнүүдые хаанаһаа хайшань абаашажа ябанат?—гэжэ нэгэ министрнүүд нүгөөдүүлһээ һурана.

—Ороной баруун нютагуудһаа Красноярай хизаар абаашанабди. Харин та гэрнүүдээ хайшань шэрэбэт?

—Красноярскһаа оронойнгоо баруун нютагуудта абаашанаб. **(Зал соо хүдэлөөн).**

Эдэ бүгэдэ бэе бэетээ харилсаагүй олон зургаануудай байһан ушарһаал болоно. Иимэ хэндээшье хэрэггүй ашаа шэрэлгын болоходо гүрэмнай жэл бүри олон миллион түхэригэй гарзада ороно. Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгэй һайжаруулагдахада үлүү шэрэлгэн нилээдгүй үсөөржэ, ехэ аша туһатай, гарзагүй болохо байна.

Саашань нэгэ иимэ асуудалые хаража үзэе. Иишэ тиишэнь ашаа шэрэхэдэ айхабтар олон автомобильнууд хэрэглэгдэдэг. Гансал барилгын материалнуудые, мүн барилгада хэрэгтэй зүйлнүүдые шэрүүлхын тулада гүрэмнай жэл бүри 10 миллиард түхэриг гаргашална. Гэбэшье, автомобильнууд аша үрэ багатайгаар хэрэглэгдэдэг. Юуб гэхэдэ, автомобильнууд олон мянган жэжэхэн гаражуудаар, элдэб зургаанудта хабаатай ажахынуудаар тарашанхай. Оронойнмай томо городууд болохо Ленинградта, Горькидо, Ростов-на-Донуда, Сталинградта, Челябинскда, Киевтэ, Харьковта автомобильтай ажахынуудай 67 процентнь нэгэһээ эхилээд дүрбэ хүрэтэр автомобильнуудые барижа байдаг. Автомобильнуудай иимээр тарашаһан дээрэһээнь гүрэмнай ехэ гарзада ороно. Автомобильтай жэжэхэн ажахынуудай нэгэдүүлэгдэхэдэ, ехэ зөөри алмагдаха. Жэшээлжэ үзэбэл, гансал Москвада автомобильнуудые нэгэ газарһаа мэдэлтэйгээр ашаглахада 1956 ондо 500 миллион гаран түхэригэй мүнгэн арьбалагдаһан байгаа.

Гэбэшье, Москвагай бүхы автомобильнууд нэгэ газарһаа мэдэлтэйгээр ашаглагдадаг болоо гэжэ хэлэхэ үндэһэгүй. Автомобильнуудтай борсогорхон ажахынууд олон байһаар. Тиимэһээ автомобильнуудтай ажахынуудые нэгэдхэжэ, ашаа нэгэ газарһаа шэрүүлдэг болохо талаар хэхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ шухала. Гадна организацинуудай захилаар, тэдээндэ хүдэлмэри хэдэг ашаанай таксомоторно гаражуудые олоор байгуулха шухала.

Олон мянган зургаануудай байһан ушар электроэнергидэ ехэ муугаар нүлөөлдэг. Министерствонүүд, зургаанууд заримдаа жэжэхэн, тусгаар электростанцинуудые барюулжа абаха гэжэ оролдодог байгаа. Энэнь экономическа талаһаа ехэ гарзатай байна бшуу. Мүнөө үедэ тепловой электростанцинуудай электроэнергиин 70 процентыень Электростанциин министерствын предприятинууд бии болгодог. Харин тэрэнэй 30 процент энергиинь олон мянган зургаануудай электростанцинууд бүтээн гаргадаг байна. Зургаануудай иимэ жэжэхэн электростанцинууд экономическа талаһаа аша үрэ багатай байха юм. Хэрбээ Электростанциин министерствын электростанцинуудта бии болгогдоһон нэгэ киловатт-час энерги гаргахын тулада 1956 ондо 463 грамм түлишэ гаргагдаһан байгаа һаань, бусад бүхы министерствонүүдэй болон зургаануудай электростанцинуудта 680 грамм түлишэ гаргагдаһан гү, али энэнь нэгэ хахад дахин шахуу ехэ байна. Эдэ бүгэдэ дээрэһээ элдэб жэжэхэн зургаануудай электростанцинуудта Электростанциин министерствын предприятинуудта орходоо жэлэй туршада 13 миллион гаран тонно ехэ нүүрһэн гаргашалагдадаг гэжэ мэдэгдэнги.

Барилгын организацинуудай ондо ондоо министерствонүүдтэ, зургаануудта мэдэлтэй байдаг дээрэһээнь барилгада мүн лэ ехэ һаал ушаруулагдадаг. Нэгэ городто хэгдэдэг барилгые элдэб зургаанудта мэдэлтэй, барилгын бага шадалтай олон организацинуудай эрхилдэг байхадань, юрэдөө ажал хүдэлмэридөө ашаг олзо оруулхань бэрхэ байна! Барилгын организаци бүхэн өөрынгөө базануудые байгуулдаг, тиигээд бороогой һүүлээр ургадаг мөөгэ мэтэ олон конторонууд, хамһабариин предприятинууд, хангалгын складууд гэхэ мэтэ эмхи зургаануудые бии болгодог байна. Иимэ олон организацинуудтай город бүхэндэ шахуу, область бүхэндэ ушаржа болохо. Энээн дээрэһээ предприятинуудые, байрын гэрнүүдые бариха хэрэгтэ гаргагдаһан мүнгэн зөөри сасан тараагдажа, барилгын болзор унжагайрдаг. Барилгын механизмууд, унаа машина муугаар хэрэглэгдэдэг, захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдые байлгахын тулада улам ехэ зөөри хэрэгтэй болодог. Эдэ бүгэдэ барилгын үные ехээр дээшэлүүлдэг байна.

Нютаг нютагуудта байһан барилгын организацинуудай нэгэдүүлэгдэхэдэ, дээрэ дурсагдаһан дутагдалнуудай ехэнхинь усадхагдажа, барилгын шанарые эрид һайжаруулжа болохо гэжэ дүй дүршэлһөө харагдана. Жэшээнь, 1954 ондо Моссоведэй болон министерствонүүдэй барилгын организацинууд нэгэдхэгдэжэ, тэдэнэр Главмосстрой гэжэ нэрэтэй болоһон байгаа. Эдэ организацинуудые нэгэдүүлхэдэтнай, барилга бүри унжагайрдаг болохо гэжэ зарим нэгэн хэлэдэг һэн. Теэд бодото дээрээ юун болооб? Главмосстройдо ороһон барилгын организацинуудай 1956 ондо хэһэн хүдэлмэриин хэмжээн 1953 онойхидо орходоо 30 процентээр ехэ болоо, байрын гэрнүүд 56 процент олоор ашаглалгада оруулагдаа, нэгэ хүдэлмэришэн 47 процентээр ехэ юумэ бүтээдэг болоо, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин үнэнь 18 процентээр доошолоо. Хэрбээ барилгын эдэ организацинуудай нэгэдүүлэгдээгүй байхада, тэдэнэр жэлэй туршада 232 миллион түхэриг гарза хэдэг байгаа һаань, Главмосстрой 1956 ондо 114 миллион түхэригэй олзо оруулһан байна.

Бэе бэетээ холбоогүй элдэб олон зургаануудай бии байхада, материальна болон техническэ зөөри хогшол ажал хүдэлмэридэ хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэдэггүй байһан тухай гансал зарим тэды баримтануудые би харуулааб. Юуб гэхэдэ, промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ гансал өөһэдынгөө зургаанай талые харадаг ушарые шэнжэлжэ үзөөд, тэрэниие усадхахаар саг ерээ гэжэ бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэ харуулаа.

Нүхэд депутадууд! Манай социалистическэ гүрэнэй эгээл үнэтэй баялигынь хүнүүд гээшэ. Хүнүүд өөрынгөө гараар совет Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые бэхижүүлнэ. Совет засагай һаяхан тогтоод байхада бидэнэр мэргэжэлтэдээр айхабтар ехээр хашагдажа дуталдагша һэмди гэжэ таанар мэдэнэт. Революциин һүүлээр хэдэн жэлнүүдтэ советскэ ажахын организацинуудта хаанта засагһаа үлэһэн инженерно-техническэ, экономическа мэргэжэлтэд хүдэлдэг байгаа. Эдэ мэргэжэлтэдэй зариманиинь Совет засагые үзэн ядадаг байжа, социализм байгуулха хэрэгтэ һаад ушаруулха гэжэ оролдодог һэн.

Ажахын бүхы һалбаринуудта хүдэлхэ мэргэжэлтэдые тон олоор бэлэдхэхэдээ, парти, правительствомнай инженерно-техническэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулһан юм. Хэрбээ 1928 ондо оройдоол 98 мянган инженер, техник бидэндэ бии байгаа һаань, мүнөө тэдэнэр 1 миллион 800 мянган хүн болонхой. Дээдэ эрдэмтэй айхабтар олон мэргэжэлтэд мүнөө манай орондо бии гээшэ. Гэбэшье, ажахые хүтэлбэрилхэ мүнөөнэй журамай бии байхада инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй зариманиинь министерствонүүдтэ, зургаанудта хэрэглэгдэжэ, предприяти барилгануудта хүдэлдэггүй байха юм.

Хүтэлбэриин аппарадуудта бии байһан дутагдалнуудые усадхажа, үлүү хүдэлмэрилэгшэдые хүтэлбэриин аппарадһаа гаргаха талаар һүүлэй үедэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Хүтэлбэриин, бэлэдхэлэй болон бусад организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй тоо бүгэдэ дээрээ һүүлэй 3 жэлэй туршада 900 мянган хүнөөр хороогдожо, тэдэнэй олонхинь предприятинуудта хүдэлхэеэ ошоһон байна. Гэбэшье, ажахые хүтэлбэрилхэ органууд мүнөө үшөөл ехэ зандаа байһаар.

Ажахые хүтэлбэрилхэ талаар мүнөөнэй гуримай байхада, предприятинуудай табиһан олон асуудалнууд хэдэн олон шатануудые гаража, аяар үни болоһон хойно шиидхэгдэдэг. Зургаануудай бэе бэетээ холбоогүй, мүн министерствонүүдэй, главкнуудай предприятинуудһаа, барилгануудһаа аяар холо байдаг дээрэһээнь министерствын хүдэлмэрилэгшэд хэндээшье хэрэггүй олон бэшэг бэшэлсэхын тулада ехэ сагаа гээдэг. Министерствонүүдһээ, главкнуудһаа элдэб олон захиралтанууд, захяа заабаринууд нютагуудта эльгээгдэдэг. «Бирагүйхэн аляаһан бүхэндэ саарһа бэшэнэ»,—гэжэ зоной дунда хөөрэлдэдэг. Теэд иимэ бэшэлгэдэ ехэ мүнгэн гаргашалагдадаг.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгэй хубилгагдахада, эдэ дутагдалнуудай олонхинь усадхагдажа, хүтэлбэрилэгшэд предприятинуудта дүтэ байжа хүдэлхэ, албан хойрог ябадалтай амжалтатайгаар тэмсэхэ арга боломжо олдохо байна. Гэбэшье, дан гэнэн хонгороор һанаха хэрэггүй. Гансал хүтэлбэриин хэрэгэй хубилгагдахада, албан хойрог ябадал үгы болохо гэжэ бодохонь буруу. Хойрог хүдэлмэрилэгшэд үгы болохогүй ха юм. Тиимэһээнь албан хойрог ябадал гаргаха ушарнуудтай улам эршэмтэйгээр тэмсэдэг болохо шухала. Тиигээд энэ тэмсэлдээ үргэн ажалша олониитые, манай ниитын бүхы организацинуудые олоор хабаадуулбал, энэ хорото ябадалтай амжалтатайгаар тэмсэжэ шадаха байнабди. Предприятинуудта ойро байжа, хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлдэг болоходо, олониитэ зон хүтэлбэрилэгшэдые шүүмжэлэн заһаха ехэ арга боломжотой болохо.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгэй хубилгагдахада, хүтэлбэрилгын аппарат нилээн сомор боложо мэргэжэлтэдые хүдэлгэхэ ябадалда бии байһан дутагдалнууд усадхагдаха, хүтэлбэриин аппарадһаа сүлөөрһэн хүнүүд арад зоной баялигай байгуулагдажа байгаа предприятинуудта, барилганудта эльгээгдэхэ байна.

Инженернүүдэй, технигүүдэй, экономистнуудай болон министерствонүүдэй бусад хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха шухала байһыень, тэрэнэй ехэ удхашанартай байһыень зүбөөр ойлгоно гэжэ министерствонүүд болон зургаануудай коллективүүдтэ тус элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэ харуулаа. Оронойнмай экономикые саашадаа хүгжөөхэ хэрэгтэ хүтэлбэриин хэрэгые хубилгаха ябадал ехэ һайн үүргэ дүүргэхэ юм гэжэ тэдэнэй олонхинь суглаанууд дээрэ хэлэһэн, хэблэлдэ бэшэһэн бэшэгүүд соогоо тэмдэглээ. Олонхи хүдэлмэрилэгшэдэй предприятинуудта ошожо хүдэлмэрилхэ ехэ хүсэлэнтэй байһаниинь гайхалгүй. Зорилго юуб гэхэдэ, министерствонүүдэй аппарадуудһаа сүлөөрһэн хүнүүд зүбөөр хэрэглэгдэхэ ёһотой.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ, БАРИЛГА ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ ХЭРЭГЫЕ СААШАДАНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сесси дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэһэн элидхэл

(Үргэлжэлэл)

...лбэриин хэрэгэй хубилгадахада министерст-...ээ, зургаануудһаа гараха инженер, технигүү-...книн эрхим һайн хүдэлмэрилэгшэд юм гэжэ ...хэрэгтэй. Эрхим һайн хүдэлмэрилэгшэд байһан ... анханда тэдэниие министерствэдэ оруулһан ... Тиимэһээнь эдэ хүнүүд тухай ороолдолго гар-гажа, тэдэнэй эрдэмэй, дүй дүршэлэйнь зэргээр ажалда оруулха шухала.

Нютаг нютагуудта, экономическа захиргаанай районуудта байжа ажахые тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхэдөө, оронойнгоо арадай ажахые саашадань хүгжөөхын тулада бүхы орон дотор түбэй газарһаа нэгэн ниитэ түсэбэй ёһоор ажал хэрэгээ эрхилхэ шухала арга боломжо олохо хэрэгтэй.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ органуудые предприятинуудта, барилгануудта дүтэ болгохо

...д депутадууд! Арадай ажахын мүнөө үедэ саа-... хүгжөөхэ зорилгоор промышленность, барилга ...рилдэг органуудые предприятинуудта, барил-...та дүтэ болгохо шухала болоо гэжэ урдань хэ-...н байгаа. Хүтэлбэриин органуудые предприя-...та, барилгануудта яажа дүтэлүүлхэб гэхэдэ, ... һалбаринуудай министерствонуудһээ, зургаа-...аа арадай ажахые хүтэлбэрилхэеэ болижо, хү-...н органуудые нютаг нютагуудта байгуулха ... Нютаг нютагуудта, захиргаанай экономиче-...онуудта Арадай ажахын соведүүдые байгуул-...араахаар гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Ми-...дэй Совет тоолоно.

...лын хүтэлбэриин органууда В. И. Ленинэй ...ээр анхаралаа хандуулдаг байһаниинь мэдээ-...най орон дотор социализмын улам ехээр бай-...най бүри, Арадай ажахын соведүүдые дүүргэ-...гэнь улам сэхэ болоjо, арадай ажахые хүтэл-...эн аппарат саашадаа улам үргэн хүгжэхэ, ...эхэ, тиигээд эмхидхэгдэһэн общественын гол шу-...ажал-ябуулгые бэелүүлдэг болохо юм гэжэ Ле-...һаһан байна.

...СС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет ...ышленность, барилгын хэрэгые Арадай ажахын ...үүдһээ хүтэлбэрилдэг болохые дурадхахадаа, ...й ажахые нютаг нютагтань байжа хүтэлбэрил-...бүхы арга боломжонууд мүнөө манда бии гэжэ ...оно, Совет засагай үедэ манай орон дотор хү-...гэс үйлэдбэриин-техническэ база байгуулагдаа. ...эжэлтэй олон кадрнууд, эрдэмтэд бии болоо, хү-...ришэн ангиин тоо хэдэн дахин олон болоо, тэрэ ...культурно-техническэ хэмжээниинь хэмжээлэшэ-...өөр дээшэлээ. Промышленность, барилгын шэнэ ...аар хүтэлбэрилэгдэдэг болоходо нютагай совет ...партийна, ажахын болон профсоюзна организа-...дай эрхэнь улам үргэн болоjо, экономико хүг-...н түлөө тэдэнэй харюусалгань дээшэлхэ, мүн ...ые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ажалшадые хабаадуул-...га олдохо байна.

... тус захиргаанай экономическа районуудта Ара-... ажахын соведүүдые байгуулжа, промышлен-..., барилгые хүтэлбэрилхэ тухай дурадхалые пар-..., советскэ, профсоюзна болон ниитын бусад ор-...ацинууд, манай ороной бүхы ажалшад нэгэн дуу-...һайшаагаа гэжэ бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэ ...улаа.

...имэһээнь КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй ... Арадай ажахын соведүүдые байгуулха тухай, ...тэй дашарамдуулан мүнөө бии байһан союзна, ...но-республиканска промышленна болон барил-... министерствонүүдые, зургаануудые үгы болгохо ...ли хубилган шэнэдхэхэ тухай дурадхал СССР-эй ...овно Соведэй энэ сессиин үзэмжэдэ табина. Үгы ...огдохо гү, али хубилгагдаха союзна, союзно-рес-...иканска министерствонүүдэй нэрэнүүд СССР-эй ...овно Соведэй Хуулиин проект соо тоологдонхой. ...проект, мүн СССР-эй Конституцида тусхай заһа-...нуудые оруулха тухай проект депутадуудта та-...ханхай. Министерствонүүдые үгы болгоходоо бэе-...хэ хэмжээ-ябуулгануудай болзорынь, мүн тэдэ-... бэелүүлхэ гуримые СССР-эй Министрнүүдэй Со-...одорхойлхо ёһотой.

...най һанахада, тус сесси дээрэ эгээл иимэ дурад-...уудые зүбшэн хэлсэбэл таараха байна.

...омышленна, барилгын министерствонүүдһээ иимэ ...истерствонүүдые үлөөхэ тухай: Авиационно про-...ышленностиин министерство, Судна барилгын про-...ышленностиин министерство, Радиотехническэ про-...ышленностиин министерство, Химическэ промыш-...ностиин министерство, Дунда зэргын машина бү-...гын министерство, Транспортна барилгын минис-...тво үлөөхэ. Оборонно промышленностиин минис-...твые Юрэнхы машина бүтээлгын министерство-... Электростанцинуудай министерствые Электро-...цинуудай барилгын министерствотэй нэгэдүүлхэ ... дурадхагдана.

...ромышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые ...лгахадаа, хүтэлбэриин шэнэ гуримда түсэбэй ... орохын, манай промышленностиин зарим һал-...инуудай хүгжэлтые түбэй газарһаа хинан шалга-...һайхын тулада дээрэ дурсагдаһан министерство-...ые үлөөхэ шухала. Гэбэшье, эдэ министерство-...ые үндэһөөрнь хубилгаха хэрэгтэй. Эдэ минис-...твонүүд промышленностиин тусхай һалбаринуу-... хүгжэлтыень түсэблэхэ, тэдэниие шэнэ техникээр ...ажа байха уялгатай. Мүн научно-шэнжэлэлгын, ...ктно-конструкторска хүдэлмэриин түсэбые тэдэ-...зохёожо, тэдэнэй ямараар бэелүүлэгдэжэ бай-...нь шалгаха уялгатай. Эдэ министерствонүүд саа-...аа тус тус предприятинуудые сэхэ хүтэлбэрилхэеэ ...жо. Тиимэһээнь түбэй газарта байдаг тэдэнэй ап-...ануудһаа олон хүдэлмэрилэгшэд сүлөөлэгдэхэ ...эй.

...н нүүрһэнэй, нефтиин промышленностиие, хара ... үнгэтэ металлургиие яажа хүтэлбэрилхэ тухай ...ожо хэлэхэ хэрэгтэй. Эдэ һалбаринуудай пред-...ятинууд гол түлэб РСФСР-тэ, Украинска ССР-тэ, ...хска ССР-тэ, Азербайджанска ССР-тэ байрлан-... Тиимэһээнь, эдэ һалбаринуудаар бүхэсоюзна ...истерствонүүдые байлгаһанай хэрэггүй бай-... Экономическа районуудай болон республикануу-... Арадай ажахын соведүүд эдэ һалбаринуудые хү-...эрилхэ ёһотой.

...анадай дунда тараагдаһан Хуулиин проектдэ ...бликанска хэдэн министерствонүүдые байгуул-... хараалагдана. РСФСР-тэ хара металлургиин, ...нэ металлургиин, нүүрһэнэй промышленностиин ...убликанска министерствонүүдые, Украинска ...Р-тэ хара металлургиин болон нүүрһэнэй промыш-...ностиин министерствонүүдые байгуулха гэжэ ду-...хагдана. Мүн РСФСР Азербайджанска ССР хоёр ...тиин промышленностиин министерствотэй байха ...ой. РСФСР болон Украинска ССР-тэ зарим һал-...инуудаар барилгын республиканска министерст-...уд, тэрэшэлэн ой модоной промышленностиин ...истерство, саарһанай болон модо болбосоруулдаг ...мышленностиин министерствонүүд байха ёһотой.

...имэ республиканска министерствонүүдые бай-...ха тушаа асуудалаар хүнүүд ондо ондоо һанам-...уудые баримталдаг гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэ-...нь, Украинада нүүрһэнэй промышленностиин, ха-... металлургиин болон бусад промышленностиин ...убликанска министерствонүүд байгуулагдаха ёһо-гүй гэжэ украин нүхэд тоолоно. Тэдэнэй һанахада, эдэ һалбаринуудые Совнархозууд эгээл һайнаар, зүбөөр сэхэ хүтэлбэрилжэ шадаха байна. Харин тэдэ һалбаринуудай түсэбые республикын Госплан болон СССР-эй Госплан зохёохо ёһотой. Тэрэшэлэн РСФСР-тэ хэдэ хэдэн промышленна, барилгын республиканска министерствонүүд байгуулагдаха ёһогүй гэжэ Российска Федерациин зарим хүдэлмэрилэгшэд тоолоно.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые хубилгаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэдээ, Верховно Соведэй депутадууд мүн эдэшье дурадхалнуудаар өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэхэ, һүүлээрнь СССР-эй Верховно Совет тусхай шиидхэбэри гаргаха ёһотой.

Хэрбээ Верховно Совет дурсагдаһан республиканска министерствонүүдые байгуулха шухала гэжэ тоолоо һаань, эдэ министерствонүүд мүнөө үлөөгдэхэеэ байһан промышленна, мүн барилгын союзна министерствонүүдэй хэдэг хүдэлмэри шэнги адли ажал ябуулха ёһотой. Тиихэдээ республиканска министерствонүүд хаана байрлахаб гэһэн асуудал бодожо үзэхэ шухала. Тэдэниие предприятинуудта, барилгануудта дүтэ байрлуулбал һайн гэжэ һанагдана. Жэшээнь, РСФСР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерствын Москвада байһанай хэрэг үгы ха. Тэрэнэй Кемеровэдэ байгаа һаань дээрэ. РСФСР-эй Нефтиин промышленностиин министерствын Уфада гү, али Казаньда байгаа һаань, РСФСР-эй Хара металлургиин министерствын Уралай городуудай нэгэндэнь байрлаа һаань дээрэ гэжэ һанагдана. **(Альга ташалга).**

Мүнөө үгы болгогдохоёо байһан, мүн үлөөгдэхэеэ байһан министерствонүүдэй промышленна предприятинууд, барилганууд Совнархозуудай мэдэлдэ ороно. Совнархозууд нютаг нютагуудта хүтэлбэриин органуудые байгуулжа, эдэ предприятинуудые сэхэ хүтэлбэрилхэ зэргэтэй.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгэй хубилгагдахада гараха гол шухала асуудалнуудые лэ СССР-эй Верховно Соведэй энэ сесси дээрэ шиидхэбэл дээрэ. Харин эмхидхэлэй олон асуудалнуудые СССР-эй Министрнүүдэй Совет, союзна республиканууд.ай правительствонууд шиидхэхэ ёһотой.

Ажахын хүтэлбэри хубилгаха хэрэгые унжагайруулһанай хэрэггүй. Тэрэ хүдэлмэриие энэ оной май—июнь һаранuудта үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Арадай ажахын соведүүдые байгуулхадаа экономическа районуудые ямар ёһоор байгуулхаб? Энэ асуудалаар хэдэн ондо ондоо һанамжанууд хэлэгдэһэн байна.

Бии байһан захиргаанай хубаарилгатайнь тааралдуулан, тус тус областиин, хизаарай, республикын промышленностиин хүгжэлтын хэмжээе хараадаа абан, захиргаанай экономическа районуудые байгуулжа, тэндэ Арадай ажахын соведүүдые тогтоохо гэһэн дурадхалые манай элидхэлэй тезисүүдые бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадагшадай олонхинь дэмжээ.

Хизаарнуудай, областьнуудай, (бүхы союзна республиканууд тухай хэлсээнгүй) олонхинь хүгжэнги промышленностьтай, тиимэһээ томо экономическа районууд байха юм. Гэбэшье, зарим нүхэдүүд область бүхэндэ Совнархозуудые заабол байгуулха гэжэ дурадхаа. Энэнь буруу. Областьнуудай зариманиинь мүнөө үедэ хүгжэнги промышленностьтай болоодүй гэжэ таанар мэдэнэт. Тиимэһээ промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ Совнархозуудые эдэ областьнуудта байгуулхын аргагүй. Тиимэһээнь, иимэ областьнуудта байһан промышленна предприятинуудые, барилгануудые хүршэ хизаарнуудай, областьнуудай Совнархозуудта мэдэлтэй болгобол таараха гэжэ һанагдана.

Жэшээнь, манай ороной Баруун Хойто зүгэй районуудые абаад үзэе. Ленинградай шадар байдаг Новгородско, Псковско областьнууд хүсэд һайнаар хүгжөөгүй промышленностьтай, тиимэһээнь эдэ областьнуудта Совнархозуудые байгуулһанай хэрэггүй. Харин тэдэнэй газар дээрэ байһан союзно-республиканска промышленна предприятинуудые болон барилгануудые Ленинградай Арадай ажахын соведтэ мэдэлтэй болгобол дээрэ.

Үргэн ехэ талмайтай, промышленна предприятинуудынь бэе бэеһээ аяар холуур байдаг нютагуудта, жэшээнь, Якутска болон Коми автономно республикануудта, Магаданска областьдо — бусад областьнуудта ороодоо промышленностиинь, барилгынь багаар хүгжэнги байгаашье һаань, тэндэ Совнархозуудые байгуулбал дээрэтэхэ байна.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгэй хубилгагдахада, зарим областьнуудые нэгэдүүлхэшье хэрэг гаража болохо. Тиигээ һаань, тиимэ областьнуудые нэгэдүүлхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ энэ асуудалые тон һайнаар шэнжэлжэ үзөөд, экономическа талаһаань үндэһэлхэ шухала. Таанадай мэдэһээр, Горьковско, Арзамасска областиинхид областьнуудаа нэгэдүүлхэмнай гэһэн дурадхал оруулжа, энэ дурадхалынь абтаа. Мүн ондоо областиинхидшье иимэ дурадхалнуудые оруулжа магадгүй. Гэбэшье, элдэб областьнуудые дан олоор нэгэдүүлхэ хэрэггүй. Юуб гэхэдэ, ажахые хүтэлбэрилхэ шэнэ гуримда орохо хэрэг орёо бэрхэ болохо байна.

Хэдэн областьнуудые, хизаарнуудые, автономно республикануудые оруулалсан, нэгэ томо экономическа район байгуулаад, тэндэ Совнархозуудые эмхидхэхэ гэжэ зарим нүхэд бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын үедэ дурадхаа. Жэшээнь, Эрхүүгэй облпланай түрүүлэгшэ нүхэр Силинский «Правдада» статья толилжо, Зүүн Сибириин нэгэ экономическа район байгуулаад, тэрээндэ Якутска болон Бурят-Монголой автономно республиканuудые, Красноярска хизаарые, Эрхүүгэй болон Читын областьнуудые оруулха гэжэ дурадхаа.

Красноярска хизаарай, Якутска АССР-эй нүхэд Зүүн Сибирьтэ иимэ ехэ нэгэ экономическа район байгуулагдаха ёһогүй гэжэ зүб хэлэһэн байна. Нүхэд Вознесенский, Киренский, Прозоров, Афонский, Беляев, Корчагин, Рябоконь, Силичев гэгшэд «Нүхэр Силинский буруу дурадхал оруулна» гэһэн статья соогоо нигэжэ бэшэһэн байна: Советскэ Союзай бүхы газарай гурбанайнь нэгэ хуби болохо долоон миллион дүрбэлжэн километр газарта ганса экономическа район байгуулха тухай дурадхалай таарамжагүй байһан дээрэһээнь тэрээниие буруушааха шухала.

Арадай ажахын соведүүдые байгуулхаар хараалагдаһан захиргаанай экономическа районуудай нэрэнүүдые нютагай советскэ, партийна организацинууд тодорхойлжо, энэ материалынь Верховно Соведэй депутадуудта тараагдаа. Эдэ дурадхалнуудта 92 Совнархоз тогтоогдохоор хараалагдана, тэрэ тоодо РСФСР-тэ 68, Украинска ССР-тэ 11, бусад союзна республикануудта Арадай ажахын нэгэ нэгэ соведүүдые байгуулха. Захиргаанай экономическа районуудые байгуулха тухай, мүн тэдээн соо Арадай ажахын соведүүдые эмхидхэхэ тухай асуудал союзна республикануудай правительствонуудта хаража үзэхыень даалгаа һаа дээрэ. Һүүлээрнь тэдэнэр өөһэдынгөө дурадхалые СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ баталуулха ёһотой.

Совнархозууд ямар хүдэлмэри ябуулха ёһотойб, тэдэнэй мэдэлдэ ямар предприятинууд үгтэхэб гэһэн асуудалые зүбөөр тодорхойлхо тон шухала. Элдэб зургаануудта мэдэлтэйһээнь болоjо промышленностиие хубаарилха гуримые хубилгаха тухай, мүн союзна мэдэлтэй бүхы предприятинуудые, барилгануудые союзно-республиканска мэдэлтэй болгохо гэһэн дурадхал тезисүүд соо табигдаһан байгаа. Энэ дурадхал дэмжэгдээ. Урдань байһан союзна, союзно-республиканска, республиканска болон нютагай гэжэ промышленностиие хубаарилхаяа болижо, тэдэниие оройдоол иимэ хоёр янзаар хубаарилдаг болохо: Арадай ажахын соведүүдэй мэдэлдэ байха союзно-республиканска промышленность, мүн Ажалшадай депутадуудай нютагай соведүүдтэ сэхэ мэдэлтэй байха нютагай промышленность. Промышленна бэшэ министерствонүүдэй, жэшээлхэдэ, Зам харилсаанай министерствын, Худалдаа наймаанай министерствын мэдэлдэ байгаа промышленна предприятинуудые баһал Арадай ажахын соведүүдэй гү, али нютагай мэдэлдэ үгэхэ зэргэтэй. Гэхэтэй хамта, промышленна бэшэ министерствын ажалтай сэхэ холбоотой предприятинуудые, жэшээлхэдэ, Зам харилсаанай министерствын заһабариин заводуудые Совнархоз Министерство хоёрой хоюуланайнь мэдэлдэ үлөөжэ болохо байгаа.

Зарим республикануудай, областьнуудай хүтэлбэрилэгшэд хүтэлбэриин шэнэ структурые тааруулан зохёоходоо нютагай промышленностиин бүхы предприятинуудые, — промкоопераци хүрэтэр — Совнархозуудай мэдэлдэ үгэхэ хэрэгтэй гэжэ дурадхал оруулһан байнад. Иимэ дурадхалые зүбшөөжэ болохоор гү? Хэрбээ иимэ юумэ хээ һаа, Совнархозой мэдэлдэ бүхы жэжэ предприятинуудые үгөө һаа, бидэнэр хадаа промышленностиин гол шухала һалбаринуудай предприятинуудые хүгжөөлгэдэ Совнархозуудай анхаралые заатагүй һуларуулха болонобди гэжэ энэ асуудалаар һанамжаяа хэлэһэн нүхэдэй олонхинь тоолодог байна.

Тэрэшэлэн ажалшадай депутадуудай областной ба хизаарай Соведүүдтэй Совнархозуудай ямар харилсаатай байха тухайнь хэлэхэ хэрэгтэй. Тезисүүдые зүбшэн хэлсэжэ байхадаа зарим нүхэдүүд Совнархозуудые ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Соведүүдэй гүйсэдкомуудай мэдэлдэ оруулха гэжэ дурадхаһан байна. Теэд мүнөө үедэ энэнь таарамжагүй байха гэжэ һанагдана. Яахадааб гэхэдэ, республиканска мэдэлтэй предприятинуудай зариманиинь нютагай соведүүдэй мэдэлдэ үгтэхэ болоһонтой дашарамдан нютагай удхашанартай промышленность нилээд ехэ болохо. Үшөө яахадааб гэхэдэ, хүдөө ажахые дам саашадань хүгжөөхэ, ажалшадай культурно-ажаһуудалай хэмжээ дээшэлүүлхэ хэрэг хүтэлбэрилхэ талаар манай урда айхабтар ехэ ба харюусалгатай зорилгонууд табигданхай гэжэ эдэ бүгэдые хараадаа абаха ёһотойбди. Хизаарай ба областной Соведүүдэй гүйсэдкомууд Совнархозуудай хүдэлмэридэ хамаарангүй байхагүйнь яһала ойлгосотой. Гүйсэдкомууд хадаа нютагай промышленностиин предприятинуудай ба Совнархозуудта мэдэлтэй союзно-республиканска промышленностиин предприятинуудай хоорондо зохид барисаа тогтоохо тухай анхаралаа табиха, Совнархозуудай түрүүлэгшэнэрэй элидхэлнүүдые дуулажа, хизаарайнгаа гү, али областиингоо ажахын байгуулалтые хүтэлхэ хэрэгтэ тэрээгээрээ хабаадалсаха, арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтэдэ эдэбхитэйгээр нүлөөлжэ байха уялгатай.

Хизаарнуудай, областьнууд ба республикануудай Арадай ажахын соведүүд арадай ажахые хүгжөөхэ ниитэ гүрэнэй түсэбые хүтэлбэри болгон мэдэлдээ байһан ажахын нэгэдэлнүүдые, предприяти ба барилгануудые сэхэ өөрөө хүтэлбэрилхэ зэргэтэй. Тиимын тула ажахын ба мүнгэн сангайнь ажал-ябуулгые бэелүүлхын тула бүхы шухала эрхэ түлөөлэлгэ Совнархозуудта үгтэхэ байна. Мүн тэдэнэр арадай ажахын түсэбэй даалгабаринуудай дүүргэлтын түлөө, мэдэлдээ байһан предприятинууд болон барилгануудай ажалай экономическа үрэ дүнгүүдэй түлөө дүүрэн харюусалгатай байха ёһотой. Энээн дээрэһээ ямар тобшолол гаранаб гэхэдэ, Арадай ажахын соведүүд болбол нютагай эмхинүүдэй хабаадалгатайгаар үйлэдбэриин ба барилгын холын харааташье, юрыншье түсэбүүдые зохёон бэелүүлжэ байха, предприятинуудай техническэ хэмжээе дээшэлүүлжэ байха, захиргаанай экономическа район доторшье, мүн тэрэ районой газаа таладашье түүхэй эд болон полуфабрикадуудые дам дамаа абалсаха түсэб зохёон бэелүүлжэ байха уялгатай юм гэһэн тобшолол гарана.

Нүхэд депутадууд! Промышленностиие тусхайгаар мэргэжүүлхэ, хамжан үйлэдбэрилгэ хүгжөөхэ гэһэн асуудал дээрэ тусгаар тогтохо зэргэтэй.

Техническэ дэбжэлтын түлөө, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхын, продукциин өөрынь үнэ сэнгые химдаруулхын түлөө тэмсэл ябуулха зорилго тон шангаар табигдаад байхада промышленностиие тусхай мэргэжэлтэй болгохо, хамжан үйлэдбэрилгэ дэлгэрүүлхэ зорилгонуудые зүбөөр шиидхэлгэ тусгаар ехэ удхашанартай болоно. Промышленностиие, тусхай мэргэжэлтэй болгонгүйгөөр, хамжан үйлэдбэрилгэ дэлгэрүүлэнгүйгөөр, үйлэдбэриие комплексноор оньһожоруулангүйгөөр, тэндэнь автоматизаци хэнгүйгөөр арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэжэ шадахагүй байнабди. Техникын хүгжөөд байхада үйлэдбэриин элдэб һалбаринууд тусхай мэргэжэнхэй болохо ёһотой, техникын хододоол хүгжэжэ байдагтал адли тусхай мэргэжэлгэ баһал хододоо хүгжэжэ байха ёһотой гэжэ В. И. Ленин һургадаг һэн.

Тусхай мэргэжэлтэй олон министерствонүүдые усадхаха болоходоо бидэнэр тусхай мэргэжэлээ үгы болгохо бэшэ гүбди гээд экономическа райондо байһан бүхы предприятинуудые совнархозой хүтэлбэрилдэг болохо дээрэһээнь промышленностиие универсальнаар, юрэнхыгөөр хүтэлбэрилдэг болохо бэшэ гүбди гээд, промышленность болон барилгые шэнэ ёһоор хүтэлбэрилдэг болохо тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэдээ зарим уладууд айдаг байгаа.

Тиигэжэ айгдадаг байгаа юм һаань хараад үзээлдаа: айһанай хэрэг бии гү, үгы гү? Мүнөө байгаа министерствонүүд эрхэ бэшэ промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудай предприятинуудые хүтэлбэрилдэг байна. Жэшээлхэдэ, Автомобильна промышленностиин министерство. Энэ министерство автомобиль хэдэг газартай юм. Тэрэ автомобиль хэдэг газарынь баһа өөртөө моторнуудые, мөөрнүүдые, элдэб тоног ба хэрэгсэлнүүдые хэдэг газарнуудтай юм. Мүн энэ министерстводэ мотоциклет хэдэг промышленность, подшипник хэдэг промышленность, автомобилиин электро-хэрэгсэлнүүдые гаргадаг предприятинууд бии юм. Эдэ һалбаринуудые Главкнууд болон министерствын юрын таһагууд нэгэдүүлэн ударидадаг. Тиимэ болохолоороо заводуудые мэдэжэ Главна управлениинүүдэй аппарадай дээрэнь Министерствын аппарат байдаг. Энэ аппарадта олон тоото мэргэжэлтэд, инженернүүд, технигүүд, экономистнууд ажаллажа байдаг, тэдэнэр сэхэ үйлэдбэри дээрэ ажалладаггүй. Эгээл энэ аппарат болбол промышленностиие тусхай мэргэжэлтэй болголгодо заримдаа һаад хэдэг. Нээрээшье, автомобильна заводуудые мэдэжэ байдаг таһагууд гү, али управлениинүүд хадаа мотор үйлэдбэрилгые аминдань гаргажа, тэрээниие автомобильна үйлэдбэрилгэһөө һалгааха гэхэдэ зүбшөөдэггүй, арсадаг байна. Эдэнэр яахадаа энээниие арсадаг бэ гэхэдэ, өөрынгөө главкын заводуудта дууһан хэгдэһэн бэлэн продукциие хабсаргахадань бэедэнь хүнгэн байдаг. Тиигээд үйлэдбэриие иимээр эмхидхэхэ гээшэмнай моторнуудые, мөөрнүүд ба бусад хэрэгсэлнүүдые бүтээхэдэ үлэмжэ һайн технологи хэрэглэхэ, тэдэнэй өөрынь үнэ сэнгые химдаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ арга үгы болгоно бшуу. Зүгөөр, авиационно промышленностьда мотор үйлэдбэрилгэ амяараа байдаг. Тиигээд энэнь өөрынгөө ашые хүсэд харюулдаг байна.

Промышленна министерствонүүд өөһэдынгөө предприятинууд дээрэ хамаг юумые бүхыдэнь бүтээн гаргаха гэжэ оролдодог. Тиихэдээ тэдэнэр мүнгэ зөөри, материалнуудай алишье зэргэ ехэ гараха һаань—хамаагүй—олон лэ юумые өөһэдтөө кустарна шахуу аргаар бүтээн гаргаха гэжэ оролдодог. Үйлэдбэриин хамжаан диилэнхидээ нэгэ мэдэлэй зургаан дотор бэелүүлэгдэдэг, тиигээдшье тэрэнь тон ехэ дутагдалтай байдаг. Экономическа районууд доторхи элдэб министерствонүүдэй предприятинуудай хоорондо үйлэдбэриин хамжаан бодото дээрээ тон һулаар бэелүүлэгдэдэг, тиимын тула предприятинуудай үйлэдбэриин арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ ябадалда һаад ушаруулна.

Үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлтэй болгоходо, үргэн хамжаан бэелүүлхэдэ үйлэдбэри эмхидхэлгын үнинэй заншалта формонууд эбдэрхэ байһан тула олон министерствонүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энээнһээ айдаг. Тиимын тула мүнөө байгаа заводууд дээрэхи гурим дүримые тэрэ хэбээрнь байлгаха, хуушанай гаал ёһоор ажаллаха гэжэ оролдодог.

Союзна, союзно-республиканска ба республиканска министерствонүүд болон зургаануудта мэдэлтэй промышленна олон тоото предприятинууд республика бүхэндэ, промышленна область ба промышленна тусгаар город бүхэндэ бии юм. Жэшээлхэдэ, Российска Федераци дотор промышленна предприятинууд 84 министерствонүүд болон зургаануудта, тэрэ тоодо Москвада—80 министерствонүүд ба зургаануудта, Украинска республикада—68 министерствонүүд ба зургаануудта, Казахстанда—53, Туркменидэ— бэшэ тээхи союзна республикануудта орходоо үсөөншье һаа, 27 министерствонүүд ба зургаануудта мэдэлтэй байдаг. Иимэ олон министерство ба зургаануудай байжа байхада промышленностиие тусхай мэргэжэлтэй болгохо, тэндэ хамжаан дэлгэрүүлхэ гээшэнь ехэ бэрхэтэй бшуу. Яахадааб гэхэдэ, эдэ олон министерствонүүд ба главкнууд өөһэд өөһэдынгөө интересые хараад, энээндэ һаад хэнэ.

Элдэб зургаануудай өөһэд өөһэдынгөө тала хараһан ябадал даншье аягүй үзэгдэлнүүдые бии болгоно. Хоорондоо тон нягта холбоотой, зэргэлээд байһан предприятинууд аад лэ, олон ушарта бэе бэедээ хамаагүй шэнгеэр байжа байдаг. Яахадааб гэхэдэ, тэдэнэр нэгэ министерствыншье һаа, ондо ондоо главкнуудта мэдэлтэй байһан дээрэһээ тиигэжэ таһаранхай байдаг. Жэшээлхэдэ, Нижний Тагилда Ново-Тагильска металлургическа заводтой зэргэлээд огнеупорно ба коксхимическэ заводууд, түмэрэй уурхайнууд һаяхан болотор орой ами аминдаа байжа байһан юм. Тиигээд тэдэнэй продукциие металлургическа завод дууһандань шахуу хэрэглэдэг байгаа бшуу. Ново-Тагильска металлургическа заводой директор тэдэ заводуудта нүлөөлжэ шадахагүй байгаа. Яахадааб гэхэдэ, тэдэнэр орой аминдаа заводууд, тэрэ саанаа ондоо главкнуудта мэдэлтэй байһан юм. Мүн иимэ байдал Украинада үзэгдэдэг байгаа. Тэндэ металлургическа, коксхимическэ ба огнеупорно заводууд нэгэ газарта бултадаа байдагшье һаа, нэгэ министерствын аад, олон главкнуудта мэдэгдэдэг байгаа. Эдэ заводуудай директорнүүд өөһэдынгөө главкнуудые дууряажа бэе бэеһээ али болохоор амяарлаха гэжэ оролдодог байба. Жэшээлхэдэ, Ждановска коксхимическэ заводой директор нүхэр Максимов «бэеэ даанхай» байдалаа хамгаалхын тулада 2,5 метр үндэртэй, 915 метр утатай харша шлакоблогоор барижа, «Азовсталь» гэжэ заводһоо амяарлаһан байгаа. Энэ хэрэггүй барилгадань 200 мянга шахуу түхэриг гаргашалагдаһан байна.

Үгышье һаа иимэ жэшээ абажа үзэе: Московско областиин Воскресенск городто СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствын цементын завод бии юм. Энэ заводой база дээрэ тэрээнтэй нэгэ газар дээрэ мүн лэ тэрэ министерствын асбест, шифер хэдэг завод баригдаһан байгаа. Цементын завод цемент гаргаад тэрээнээ асбошифернэ заводто дамжуулан үгэдэг юм. Тиихэдэнь, асбошифернэ завод тэрэ цементыень дам буйлуулжа гаргаад, худалдаанда орохо зүйлнүүдые гаргадаг.

Бодото дээрээ энэмнай нэгэл предприяти бшуу даа. Тиигээд хаража үзэгты: зарим зургаануудта заншаһан албан хойрог заншалнууд предприятинуудые али зэргээр гутаана гээшэб? СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерстводэ үйлэдбэриин энэ бүхэли бүтэн организмые эгтээ хоёр болгожо таһалаад, хоёр ондоо главна управлениинүүдтэ: цементын заводые—Главзападцементдэ, асбошифернэ зүйлнүүдэй заводые—Главсбошифертэ мэдэлдэнь үгэһэн байна. Энээн дээрэһээ юун болооб гэхэдэ, хоёр директор, хоёр главна инженер, ондо ондоо хоёр бухгалтери болон бэе бэедээ адли олон таһагууд бии болоһон байна. Теэд эдэ заводууд нэгэ газарта зэргэлээд байдаг юм, нэгэ энергетическэ ажахытай юм, нэгэн хамта харгынуудтай юм, цементын заводой продукциин 85 процентһээнь үлүүнь асбошифернэ зүйлнүүдэй заводто сэхэ ошодог юм.

(Үргэлжэлэлынь удаадахи номерто гараха)

Советскэ арадай, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэйнь агууехэ илалта

Гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүүсэн нэгэдэhэн бусад арадуудтай хамта советскэ арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдынь фашистска Германиие илаhан байна. Тэрэ сагhаа хойшо мүнөөдэр 12 жэл гүйсэбэ.

Үнгэрhэн дайнда манай социалистическэ гүрэнэй хүсэ шадал, мүн Зэбсэгтэ Хүсэнүүднай тон шангаар шалгагдаа. Үргэн ехэ хэмжээгээрээ, сэрэгэй, техникын тоогоор, үсэд шанга тулалдаануудаараа 1941—1945 оной Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн урдань болоhон ямаршье дайнтай жэшэхээр бэшэ. Советскэ арад, мүн тэрэнэй гайхамшагта арминь Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро тэмсэжэ, хатуу шэрүүн бэрхэшээлнүүдые дабан гараад, илалта туйлажа, советскэ ниитын, гүрэнэй байгууламжын илагдашагүй бата бэхи байhые, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй сэсэн мэргэнээр хүтэлбэрилдэг байhые, СССР-эй арадуудай морально-политическэ нэгэдэлые, инаг дуратай Эхэ орондоо үнэн сэхэ байhыень үшөө дахин гэршэлэн харуулаа.

Гитлеровскэ Германи хүсэн түгэс промышленностьтай, мүнөө үеын дай хэжэ хоёр жэлдэ дүрiшэн мэргэжэhэн олон армитай болоод, Советскэ Союзда добтолоо юм. Өөрынгөө ороной бүхы баялигые элсүүлхэhээ гадна, фашистска Германи Баруун Европын бүхы гүрэнүүдэй, тэрэшэлэн Балкануудай, Хойто Африкын болон Дүтын, Дунда Зүүн зүгэй зарим оронуудай экономикыень, бүхы баялигыень мэдэлдээ оруулhан байна. Гитлерэй сэрэг 1939 онhоо эхилэн бусад гүрэнүүдтэ добтолжо эхилээ. Тиихэдэнь нэгэшье капиталистическэ гүрэн тэрээндэ хатуу харюу үгэжэ шадаагүй. Польша, Дани, Норвеги, Голланди, Бельги, Франци, Югослави—эдэ бүхы оронууд гитлеровскэ булимтарагшадай добтолгыень тогтоожо шадаагүй. Гансал Советскэ социалистическэ гүрэн, тэрэнэй арминь энэ галзуурhан фашист дайсаниие hүгэдүүлэн унагаажа, Европын арадуудые, тэрэ тоодо Германииншье арадые фашистска богоолшолгоhоо сүлөөлжэ шадаха хүсэтэй байгаа. Хүн түрэлтэниие фашистска дарлалтаhаа сүлөөлхэ талаар советскэ арадай гаргаhан агуухэ габьяань хэзээшье мартагдахагүй.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ гитлеровскэ добтолгодо ортожо, Европын арадуудай үзэhэн зоболон гасалангыень мүнөө hанахадаа, энэ дай бэлэдхэн үүдхэхэ хэрэгтэ США-гэй, Англиин, Франциин засагаархид ехэхэн үүргэ дүүргэhэн юм гэжэ мартаха ёhогүйбди. США Германида мүнгөөр туhаламжа үзүүлжэ, тэрэнэй хүндэ промышленностиие, сэрэгыень hэргээжэ, Гитлерэй дай үүдхэхэ ябадалдань шухала, ехэ туhа хүргэhэн байна. Энээн тухай Америкын сенатор Клод Реппер дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ иигэжэ хэлэhэн байна: «Даллесай фирмэнүүдhээ, Шредерэй корпорациин банкнуудhаа Гитлер мүнгэ абажа, уласхоорондын томо бандит болохо ябадалайнгаа эхи табиhан байгаа».

Германи булимтархы түсэбтэй Японтой, фашистска Италитай хамтаран, ондоо гүрэнүүдтэ добтолхын тулада сэрэгэй-политическэ нэгэдэл тогтоожо, урдань абаhан бүхы уялгануудаа тоонгүйгөөр, дэлхэйн хоёрдохи дай эхилhэн байна.

Гэбэшье, манай партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын ябуулдаг сэсэн мэргэн гадаадын политика Советскэ Союзда эсэргүү капиталистическэ гүрэнүүдэй томо бүлэглэлэй бии болохо ябадалда hаалта хэжэ шадаhан юм.

Империалистнууд хадаа добтолхо гол хүсэн гэжэ Германиие тоолодог байгаа. Бүхы империалистическэ гүрэнүүд СССР-тэ эсэргүү нэгэдэл байгуулжа шадаагүй дээрэhээ өөhэд хоорондоо дай соносхожо, дэлхэйн хоёрдохи дайе эхилээ hэн. Эгээл иимэhээнь фашистска Германиин СССР-тэ добтолходонь, США-гэй болон Англиин засагаархид арад зонойнгоо эрилтээр лэ Гитлертэ эсэргүү нэгэдэл байгуулха баатай болоhон байгаа. Энэнь эрхэ сүлөөтэ арадуудай аша туhада зорюулагданхай, булимтарагшадые дарахын тулада эмхидхэгдэhэн нэгэдэл байгаа.

Тиигэжэ, дайнай урда жэлнүүдтэ Советскэ правительствын дурадхаhан, бүгэдөөрөө хамтаржа өөhэдыгөө хамгаалха гэhэн бодол бэелүүлэгдэжэ, фашизмда эсэргүү нэгэдэл байгуулагдаа hэн. Тиихэдэ США-гэй, Англиин болон Франциин засагаархидай империалистическэ Германиие тухиран, Советскэ Союзда добтолуулха гэhэн политикань буруу hүрөө гэжэ энэ нэгэдэл байгуулhан ябадал харуулаа. Үнгэрhэн сагай түүхын шухалын шухала hургаалай нэгэниинь эгээл иимэ байна. Мүнөө США-гэй хархис этэгээдүүд Европодо, Дүтын Зүүн зүгтэ дайнай шэнэ гуламта бии болгожо, германска милитаризмые hэргээн, тэрэниие Советскэ Союзда, арадай демократиин оронуудта болон дайн сэрэгтэ дурагүй бусад арадуудта эсэргүү хэрэглэхэ гэжэ оролдожо байна. Тиимэhээнь түүхын hургаалые бү мартагты гэжэ эгээл мүнөө үедэ тэдээндэ hануулхада таарахаар.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, манай гүрэн хүсэд бэлэдхээгүй байгаа hэн. Сэрэгэй талаар булюу дайсан орондомнай добтолжо, Советскэ гүрэниие, тэрэнэй армиень богонихон болзор соо үгы болгон хюдаха зорилгоор айхабтар хүсэтэй зэрлиг арми наашань табиhан байна. Дайсанай булюу хүсэтэй байhан дээрэhээнь, манай армимнай гэдэргээ сухарин, тулалдаха баатай болоhон байна.

Тиигэжэ Советскэ гүрэнэй хатуу бэрхэ байдалда ороод байхадань, Коммунистическэ партиин уряалаар бүхы советскэ арад дайсантай тэмсэжэ эхилээ. Социалистическэ Эсэгэ ороноо хамгаалха хэрэгтэ партимнай советскэ арадые зоригжуулан эмхидхэhэн байна. И. В. Сталин түрүүтэй Гүрэнэй Оборонын Комитет тогтоогдожо, ороноо политическэ, сэрэгэй, мүн ажахын талаар хүтэлбэрилхэ хэрэгые сүм гартаа абаhан байна. Партиин болон гүрэнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагшад нүхэд Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. А. Жданов, А. С. Щербаков болон партиин Центральна Комитедэй бусад гэшүүд сэрэг дайнай хатуу шанга газарнуудта хүтэлбэрилэгшэдөөр эльгээгдээ hэн. Тиигэжэ Эхэ ороноо немецко-фашистска булимтарагшадhаа сүлөөлхын түлөө шэн габьяата, баатарлиг тэмсэл тылдэшье, фронтдошье эхилhэн юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ 1941—1943 онууд эгээл бэрхэтэй хүшэр жэлнүүд байгаа. Бидэнэр тиихэдэ тон орёо бэрхэ байдалда тулалдаха баатай болоо hэмди. Тиин, стратегическэ талаар үүсхэл гаргаха ябадалые гартаа абажа, дайнда эрид хубилалта хэхын тулада араднай нэтэрүү шангаар тэмсэжэ байгаа hэн. Иимэ хэсүү бэрхэ байдалда манай Верховно главнокомандовани дайнай байдалые тодорхойгоор шэнжэлээд, тон зүб шиидхэбэринүүдые абажа шададаг байhан юм. Хэршье хүндэ хүшэр байдалда дайлалдаа hаа, хэдэн тулалдаануудта дайсадта илагдажа байгаашье hаа, Советскэ Арми энэ хэсүү бэрхэ үедэ дайсанда хэдэн дахин хатуу харюу үгэhэн байна. Москва, Сталинград, Курск шадар болоhон ехэ тулалдаануудта манайхин илажа, дайнай ябадалда эрид хубилалта хээ hэн. Тиигээд 1944—1945 онуудта Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд шэнэ ехэ илалтануудые туйлажа, эхин түрүүн Европодохи немецко-фашистска сэрэгүүдые, hүүлээрнь Алас Дурна зүгтэхи империалистическэ Японой гол хүсэнүүдые дараhан байна.

Агууехэ Ленинэй хэлэhэн гайхамшагта иимэ үгэнүүдэй тон зүб байhаниинь эгээл эндэ харагдаа hэн: «өөрынгөө, Советскэ засагые—арадай засагые хамгаалжа байнабди гэжэ ойлгоhон, мэдэhэн, хараhан хүдэлмэришэн, таряашадтай арад хэзээшье илагдахагүй. Тиимэ арад илалта туйлахадаа, өөhэдтөө, мүн үри хүүгэдтээ соёл болбосоролой, хүн түрэлтэнэй ажал хүдэлмэриин бүхы туйлалтануудые хэрэглэхэ арга боломжо олгохо байна бшуу». (Зохёолнууд, 29 том, нюур 292).

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда советскэ арадай, тэрэнэй армиин туйлаhан илалта уласхоорондын айхабтар ехэ удхашанартай. Советскэ Союз гитлеровскэ Германитай гол түлэб гансаараа тулалдажа, хизаарлашагүй ехэ гай гарзада орон, хүн түрэлтэниие фашизмhаа аршалжа, Центральна болон Зүүн Урдахи Европын оронуудай арадуудта капиталистическэ мүлжэлгын дарлалтаhаа хэтэ мүнхэдөө сүлөөржэ, социализмын замда орохodонь ехэ туhаламжа үзүүлhэн юм. Польшын, Чехословакиин, Югославиин, Албаниин сэрэгүүд, дайнай hүүл багаар Румыниин болон Болгариин арминууд Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэй хамта гитлеровскэ булимтарагшадтай шэн габьяатайгаар тэмсэhэн байна.

Агууехэ хитад арад манай илалтые hамбаашалан, дотоодынгоо болон гадаадын хархис этэгээдүүдые бута сохижо, арадай республика байгуулаа.

Фашистска Германитай хэhэн дайнда Советскэ Союзай илахада, уласхоорондын байдал эрид хубилжа, дэлхэйн бүмбэрсэгэй хүн зоной гурбанайнь нэгэ хубиhаа үлүү—900 миллион хүниие эмхидхэдэг социализмын, мүн демократиин лагерь байгуулагдаа.

Советскэ арад ажал хүдэлмэреэ эрхилжэ, дайнда hандарhан ажахыгаа hэргээжэ, коммунизм байгуулха талаар гол шухала зорилгонуудаа шэнэ ехэ хүсэтэйгөөр бэелүүлжэ эхилээ hэн.

Дайнай hүүлэй хоёр табанжэлнүүдэй түсэбүүд амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ—1956 ондо советскэ арад шэнэ амжалта туйлаа. 1957 ондо манай промышленность революциин урда тээхидэ орходоо 30 дахин ехэ продукци бүтээн гаргаа. Хүндэ промышленностиин продукциин хэмжээн 50 гара дахин ехэ болоо. Оромнай 49 миллион шахуу тонно булад, 84 миллион тонно нефть абаа. 192 миллиард киловатт-час электроэнерги абтаа. Харин тиихэдэ 1940 ондо 48 миллиард киловатт-час электроэнерги абтаhан байна. Коммунистическэ партиин оролдолгын ашаар манай социалистическэ хүдөө ажахы эрид шууд дэбжэжэ эхилээ. 1956 ондо хуряагдаhан ургасын хэмжээнэй таряа оромнай урдань хэзээшье абаагүй hэн. Ажалшадай ажабайдалые hайжаруулха талаар хэмжээ-ябуулганууд эрид шууд бэелүүлэгдэнэ. Байрын гэрнүүдые олоор бариха хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулагданхай.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа hайжаруулха тухай парти, правительствын дурадхалнуудые манай ороной ажалшад халуунаар дэмжэнэ. Социалистическэ Эхэ ороноо хүсэн түгэс болгохо гэжэ бүхы араднай эрмэлзэнэ.

Амгалан тайбан ажалаа эрхилхэдээ амжалта туйлахадамнай, империалистнуудай засагаархид ехээр зэбүүрхэнэ.

Социализмын, демократиин лагериие үгы хэхэ гэжэ тэдэнэр оролдодог. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэмсээр США-гэй, Англиин хархис этэгээдүүд гадаадын политикын талаар ондоо гүрэнүүдтэ добтолхо гэhэн шэглэл баримталжа, урдань гар табигдаhан уласхоорондын шухала хэлсээнүүдые бүдүүлигээр хазагайруулан дабажа эхилhэн байна. США түрүүтэй империалистическэ лагериин оронууд яаралтай түргэнөөр буу зэбсэг бүтээнэ, дайн сэрэгэй-политическэ бүлэглэлнүүдые байгуулна. СССР-эй болон арадай демократиин оронуудай хилэдэ дүтүүр сэрэгэй, мүн далайн сэрэгэй олон базануудые байгуулна. Атомна буу зэбсэгээр хангагдаhан сэрэгэй частьнуудые СССР-тэ дүтэ байрлуулха гэжэ оролдоно, Дүтын, Дунда Зүүн зүгэй арадуудые колониальна эзэмдэлгэдэ оруулха гэжэ оролдоно, Советскэ Союзда, арадай демократиин оронуудта эсэргүү дайнда далда нюусагүйгөөр бэлэдхэнэ.

hаяхан Египедтэ, мүн Венгридэ болоhон ушарнууд, мүнөөнэй Иорданидахи байдал, империалистическэ гүрэнүүдэй дай hүйдхэхөөр бэлэн байhан тухайнь эли тодоор гэршэлнэ.

Коммунистическэ парти, Советскэ правительство арад зоноо ехэ hэргымжэтэй байхыень уряалдаг. Парти, правительствомнай оронойнгоо экономикые саашадань бэхижүүлжэ, манай Эхэ ороной өөрыгөө хамгаалха шадалай үндэhэ hуури болгошо хүндэ индустриие саашадаа хүгжөөхын тулада эрид шууд хэмжээнүүдые абана. Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бэхижүүлхэ талаар ехэ оролдолго гаргадана. Манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд гүрэнэйнгөө хилые хёрхоор хамгаалдаг.

Советскэ Союз мүнөө ори гансаараа бэшэ боложо, дайсан харша гүрэнүүдээр хүреэлэгдэхэеэ болинхой. Дэлхэйн олон гүрэнүүд социализмын замда орожо, тэдэнэр добтолоод ерэhэн дайсанда хатуу харюу үгэхэ шадалтай болонхой. Мүн hаяхан колониальна эзэмдэлгэhээ сүлөөржэ, эрхэ сүлөөтэ байдалда хүгжэжэ байhан арадууд социалистическэ лагерьтай хамта эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ. Энээнэй ашаар «эб найрамдалай олон оронууд» бии болоо. Тэрээндэнь миллиард хахад хүнтэй оронууд оролсоно.

Элдэб социально-экономическа байгууламжатай гүрэнүүд эбтэй этэйгээр зэргэ оршон байха ёhотой гэhэн бодолые улам олон арадууд дэмжэнэ. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы хубинуудта олон миллион хүнүүд энэ агууехэ бодолые ажал-ябуулгадаа хүтэлбэри болгон тэмсэнэ.

Советскэ Союз социалистическэ лагериин бүхы гүрэнүүдтэл адли эб найрамдалые хүсэдэг гүрэн юм. Гэбэшье, хархис этэгээдүүдэй дай эхилээ hаань, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд өөhэдынгөө союзнигуудай арминуудтай хамта булимтарагшадые үй бута сохижо, узууараарнь үгы хэхэhээ гадна, хосоролто муухай дайнуудhаа хүн түрэлтэниие хэтэ мүнхэдөө сүлөөлхэ юм.

Генерал-полковник
П. КУРОЧКИН.

Республикын МТС-үүдтэ хабарай тарилгын ябаса тухай

1957 оной майн 5-най мэдээн

МТС-үүд	Ороohото культурануудай таригдаhаниинь (процентээр)
Закаменай	41,4
Б-Куналейн	38,1
Охин-Булагай	36,1
Бичурын	34,6
Хориин	29,3
Иволгын	25,1
Е-Кударын	24,0
Ново-Брянска	22,3
Тарбагатайн	21,7
Саянтын	21,3
Е-Куналейн	20,5
Сүхын	19,4
Цагаан-Усанай	19,1
Үшөөтэйн	18,2
Бургалтайн	17,8
Ториин	17,6
Хамнигадайн	14,0
Погранична	10,9
Кабанскын	9,9
Чесанын	9,6
Курбын	9,2
Сэлэнгын	8,5
Темлюйскэ	6,1
Суулгын	4,7
Эгэтын	3,3
Гашейн	2,9
Хэжэнгын	2,9
Итанцын	1,9
Хүнтэйн	1,7
Жэрэмэй	1,1
Хонхолойн	0,7

Даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ

Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи комплексно бригадын поли дээрэ (бригадир нүхэр С. Д. Ленхоев) Бичурын МТС-эй 10-дахи бригадын механизаторнууд эрхим hайнаар ажаллажа байна. Энэ бригада хамтадаа 1050 гектар ороohото культура тарижа, дунда зэргээр гектарай 11,20 центнер ургаса хуряаха уялга абанхай. Мүнөө 600 гектар шэниисэ таригдаhан, 200 га пар хахалагдаhан байна. Механизаторнууд Гылык Доржиев ба Даша Замьянов гэгшэдэй агрегадууд ДТ-54 тракторaар 43 гектарай орондо 50—57 га хүрэтэр халаан соогоо тарина.

* * *

Тус колхозой свёкловодуудай бригада коммунист Сандык Бадмаевай хүтэлбэри доро сахарна свёклын үндэр ургаса абахын түлөө тэмсэжэ байна. Энэ жэлдэ бригада 35 гектарhаа гектарай 100 центнер свёкло абаха уялга абанхай. Поли дээрэнь наг шэбхэ зөөгдөө. Мүнөө уhалалга дүүрээ.

С. Абидуев, Х. Доржиев.

Үдэр бүри хоёр нормо

Кяхта. Дондок Батуев трактористаар 25-дахи жэлээ ажаллажа байна. Тиин дүй дүршэл ехэтэй болоhон энэ нүхэр өөрынгөө оролдосотой ажалаар Погранична МТС-тэ суурхана. Нүхэр Батуев Маленковой нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ 6 гектар нормын орондо, 12 гектар хүрэтэр газар хахална.

Тиин прицепщигээ өөрынгөө мэргэжэлдэ hургана. Мүнөө прицепщик Михаил Гайфулин бэеэ даагаад трактор жолоододог болоо.

Б. Соктоев.

Дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ

Барилгын организацинуудай дунда дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөнэй 1-дэхи кварталай дүнгые БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба профсоюзуудай Областной Совет гаргаба.

Социально-культурна болон байрын гэрнүүдэй барилга хэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн барилгын Галуута-Нуурай управлени БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба Облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ.

Д. Петров.

Залуушуулай вечер

Хэжэнгын аймагай Культурын байшанда «асуудалнууд ба харюунууд» гэhэн ехэ hонирхолтой вечер болобо.

hургуулиин директор Е. Б. Балтахинов инаг дуран тухай асуудалнуудта харюу үгэhэн байна. Медицинскэ асуудалнуудта аймагай больницын хирург Намжилцыренов ба врач-терапевт Осорова, естественно-научна асуудалнуудаар багша Мункин гэгшэд харюунуудые үгэhэн байна.

hүүлээрнь залуушуулай наадан болоо.

В. Гунзынэй.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй, Германиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй делегацинуудай уулзаhан тухай МЭДЭЭСЭЛ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй, Герма[...] Коммунистическэ партиин ЦК-гэй делегацинууд КПСС-эй ЦК-да[...] эхеэр уулзажа хөөрэлдөө.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй үмэнэhөө [...] рэлдөөндэ иимэ хүнүүд хабаадалсаа: КПСС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи [...] тарь нүхэр Н. С. Хрущев, КПСС-эй ЦК-гэй секретарьнууд нүхэд [...] Суслов, Д. Т. Шепилов, КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн нүхэр Б. Н. [...]марев.

Германиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй үмэнэhөө КП[...] ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр М. Рейман түрүүтэй делегаци [...] дөөндэ хабаадалсаа.

КПСС-эй, КПГ-эй түлөөлэгшэд хүдэлмэришэнэй уласхоор[...] хүдэлөөнэй, КПСС-эй, КПГ-эйпарти доторой хэдэ хэдэн асуудалну[...] зүбшэн хэлсээ, тэрэшэлэн бусадшье зайлашагүй шухала асууда[...]дые зүбшэн хэлсэhэн байна.

Хоёр делегаци зүбшэн хэлсэhэн бүхы асуудалнуудаараа hа[...] нэгэдээ, хани ёhоор хөөрэлдөө.

Хилэ тухай асуудалые эрхилдэг Иранай Правительственна делегаци Москва ерэб[...]

Хилэ тухай асуудалые эрхилдэг Иранай Правительственна делегаци Советскэ Правительствын уряалаар майн 6-да Москва ерээ. Корпусно генерал, сенатор Амонолл Джахханбани гэгшэ тус делегациие толгойлно.

Советскэ Союз Иран хоёрой [...] тухай, мүн хилэ дээрэ гараhа[...] салдаануудые шиидхэхэ гүри[...]хай договорто делегаци Моск[...] байхадаа гараа табиха юм.

(ТАСС)

К. Е. Ворошилов Индонезидэ ошоод байна

ДЖАКАРТА, майн 7. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов энэ үглөөгүүр Индонезиин республикын президент Сукарнотай уулзаа. К. Е. Ворошилов Сукарно хоёр хани ёhоор хөөрэлдөө. Энэ хөөрэлдөөндэнь Индонезиин талаhаа премьер-министр Джуанда, парламентын түрүүлэгшэ Сартоно, эмхидхэн байгуулгын суглаанай түрүүлэгшэ Вилопо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Субандрио гэгшэд хабаадалсаа. Советскэ талаhаа иимэ хүнүүд хабаадалсаhан байна: Узбекскэ ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Ш. Р. Рашидов, СССР-эй дээдэ hургуулинуудай министр В. П. Елютин, гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо Н. Т. Федоренко, СССР-hээ Индонезидэ байдаг посол Д. А. Жуков.

1945 оной августын 17-до Индонезиин бэеэ даанхай байдалтай болоhые соносхоhон нангин талмай руу К. Е. Ворошилов үдын урда тээ ошоо. Хариин гүрэнүүдэй толгойлогшонорые угтадаг комитедэй түрүүлэгшэ, хүдэлмэришэдые элсүүлхэ хэрэгые эрхилдэг министр Ханафи, гэгээрэлэй министр Прийоно, Джакартын мэр Судиро, Индонезиhээ СССР-тэ байдаг посол Марамис гэгшэд Ворошиловые, тэрээнтэй суггаа ябалсагшадые үдэшөө. Ворошиловай талмай ошохо замдань хүн зон үйлсэнүүдээр олоороо сугларанхай байгаа. Бэеэ даанхай байдалтай болоhоной hүлдэ тэмдэг б[...] ехэ памятнигай дэргэдэ К. Е[...]рошилов баглаа сэсэгүүдые т[...] Сэсэгүүдые оройhон ягаан [...] дээрэнь иигэжэ бэшээтэй [...] «Эхэ оронойнгоо бэеэ даанхай[...] далай түлөө эрэлхэг зоримго[...] тэмсэhэн агуухэ Индонезиин [...]та омогорхолоо мэдүүлнэб. ССС[...] Верховно Соведэй Президи[...] Түрүүлэгшэhээ».

***

ДЖАКАРТА, майн 7. (ТА[...] Индонезиин Республикын прези[...] Сукарно үдэшэлэн Мердека [...] ордондо СССР-эй Верховно С[...]дэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К[...] Ворошиловай хүндэлэлдэ гүр[...] хүндэлэлгэ эмхидхээ.

Хүндэлэлгэдэ иимэ хүнүүд ха[...]далсаа: Ш. Р. Рашидов, В. П. [...]тин, Н. Т. Федоренко, СССР-hээ [...]донезидэ байдаг посол Д. А. Ж[...] Индонезиин талаhаа иимэ хү[...] байлсаа: премьер-министр Дж[...]да, парламентын түрүүлэгшэ С[...]тоно, эмхидхэн байгуулгын сугл[...]най түрүүлэгшэ Вилопо, гадаа[...] хэрэгүүдэй министр Субандрио, [...] гэгээрэлэй министр Прийоно, хү[...] мэришэдэй хүсые элсүүлхэ хэр[...] эрхилдэг министр Ханафи, мүн [...]публикын гүрэнэй бусадшье аж[...] ябуулагшад байлсаа. Президе[...] айлшадай дунда хэдэ хэдэн [...]нүүдэй дипломатическа түлөө[...]шэд байлсаа.

Президент Сукарно, К. Е. Во[...]шилов үгэ хэлээ.

Гэйтскелл үгэ хэлэбэ

ЛОНДОН, майн 5. (ТАСС). Рейтер агентствын Бирмингемhээ мэдээсэhэнэй ёhоор, лейбористнуудай партиие хүтэлбэрилэгшэ Хью Гэйтскелл Майн 1-нэй hайндэртэй дашарамдуулан, лейбористнуудай партиин митинг дээрэ үгэ хэлээ. Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай «уласхоорондын хэлсээ хэхэ гэжэ» Англи али болохоор оролдохо ёhотой гэжэ Гэйтскелл митинг дээрэ мэдүүлбэ.

Энэ асуудалаар хэлсээнэй түй[...]датар, Номгон далай дээрэ во[...]родно бомбо туршангүй байгаа [...] ямаршье гарзада орохогүйбди [...]жэ Гэйтскелл хэлээ. «Водоро[...] бомбые туршахагүй гэhэн ном[...] коммунистнууд лэ хэнэ гэжэ гад[...]дын хэрэгүүдэй министр hанаа[...] hаа, тэрэ ехээр эндүүрнэ гэшэ. [...] гэн олониитэ энэ туршалгые [...]люулхын түлөө тэмсэнэ ха юм» [...]жэ Гэйтскелл онсолон тэмдэгл[...]

Американецууд Иорданида үймэнэ

КАИР, майн 6. (ТАСС). Иорданиин засагаархид Египедэй журналистнуудые Иорданиhаа гаргаад, Амманда байдаг МЕН агентствын отделениие хаагаа гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. Америкын корреспондентнүүд Иорданида олоороо ерээ гэжэ «Роза Эль-Юсеф» журналай корреспондент Мамдух Рид бэшэнэ. Мүнөө Амманда ондоо гүрэнүүдэй 200 гаран корреспондентнүүд бии. Тэдэнэй хахадынь американецууд. Америкын корреспондентнүүдтэ тон ехэ эрхэ олгогдонхой. Жэшээнь, ямаршье сагта орон сооугуур зайхадань тэдээндэ hаад хэгдэнэгүй. Амманда байдаг Америкын журналистнууд США-гэй [...]содьствоhоо Иорданидахи hүү[...] мэдээсэлнүүдые абана. Иор[...]ниин байдалые событинуудай [...]лоодүйдэншье мэдээд байдаг[...] гэжэ Америкын корреспонде[...]нүүд hайрхана.

Юун тухай бэшэхэб, Иорда[...] тусхай тушаалтанаар хөөрэлд[...]дөө ямар асуудалнуудые hур[...] ёhотойб гэжэ Америкын журнал[...]нуудта США-гэй посольств[...] пресс-атташе заабари үгэнэ. Газ[...] Америкын журналистнууд газе[...]нүүдтээ ямар мэдээсэлнүүдые э[...]гээнэб гэжэ Америкын пресс-ат[...]ше шалгадаг байна.

Германида, Голландида саhан ехээр ороно

ЛОНДОН, майн 5. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Бонндо, мүн Германиин дундахи болон хойто зүгэй нютагуудта саhан ороо.

Тэрэшэлэн Голландиин зүүн урда оршодог Венло город шадар е[...] саhан ороо. Городто үбэлэйхил[...] зүдэрүү, хүйтэн.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32 зам. редактора—32-74. отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32 67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00419. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 2158.